

DEPUTAT ÎN PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA

MD-2073, Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 105

www.parlament.md

15 06 2016

SS nr. 43

Biroului Permanent al Parlamentului

În temeiul art.73 al Constituției Republicii Moldova și art.47 din Regulamentul Parlamentului, se înaintează cu titlu de inițiativă legislativă proiectul Legii integrității.

Anexe:

1. Proiectul legii – 33 file
2. Nota informativă – 9 file.

Deputat în Parlament

S. Ștefan / S. Ștefan

J. C. / J. C.

E. Padnevic / E. Padnevic

N. G. / N. G.

Roman Ștefan

J. C. / J. C.

SECRETARIATUL PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA	
D.D.P. nr. 267	
" 15 "	06 16
Orn	

Legea Integrității

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Capitolul I. DISPOZIȚII GENERALE

Articolul 1. Domeniul de reglementare

Articolul 2. Scopul legii

Articolul 3. Noțiuni

Articolul 4. Principiile de aplicare a legii

Articolul 5. Subiecții legii

Capitolul II. CULTIVAREA INTEGRITĂȚII ÎN SECTORUL PUBLIC

Articolul 6. Modalitățile de cultivare a integrității în sectorul public

Secțiunea 1.

Climatul de integritate politică

Articolul 7. Măsurile de asigurare a integrității politice

Articolul 8. Transparența finanțării partidelor politice și a campaniilor electorale

Articolul 9. Etica și integritatea profesională a persoanelor care dețin o funcție electivă sau o funcție exclusiv politică

Secțiunea 2.

Climatul de integritate instituțională

Articolul 10. Măsurile de asigurare a integrității instituționale

Articolul 11. Angajarea și promovarea agenților publici în bază de merit și integritate profesională

Articolul 12. Respectarea regimului de incompatibilități, restricții în ierarhie și limitări a publicității

Articolul 13. Respectarea regimului declarării averilor și intereselor personale

Articolul 14. Respectarea regimului conflictelor de interese

Articolul 15. Evitarea favoritismului

Articolul 16. Respectarea regimului cadourilor

Articolul 17. Neadmiterea, denunțarea și tratarea influențelor necorespunzătoare

Articolul 18. Neadmiterea, denunțarea manifestărilor de corupție și protecția avertizorilor de integritate

Articolul 19. Intoleranța față de incidentele de integritate

Articolul 20. Asigurarea transparenței în procesul decizional

Articolul 21. Asigurarea accesului la informații de interes public

Articolul 22. Gestionarea transparentă și responsabilă a patrimoniului public, a finanțelor rambursabile și nerambursabile

Articolul 23. Respectarea normelor de etică și deontologie profesională

Articolul 24. Respectarea regimului de restricții și limitări în legătură cu încetarea mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu și migrarea în sectorul privat al agenților publici

Capitolul III. CONTROLUL INTEGRITĂȚII ÎN SECTORUL PUBLIC

Articolul 25. Măsurile de control al integrității în sectorul public

Secțiunea 1.

Controlul integrității asigurat în interiorul entității publice

Articolul 26. Înlăturarea riscurilor de corupție în procesul de elaborare a proiectelor

Articolul 27. Managementul riscurilor instituționale de corupție

Secțiunea 2.

Controlul integrității asigurat de Centrul Național Anticorupție

Articolul 28. Expertiza anticorupție

Articolul 29. Evaluarea integrității instituționale, testarea integrității profesionale și cazierul de integritate

Secțiunea 3.

Controlul integrității asigurat de Centrul Național de Integritate

Articolul 30. Controlul averilor și intereselor personale

Articolul 31. Controlul conflictelor de interese, a incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor

Secțiunea 4.

Controlul integrității asigurat de Serviciul de Informații și Securitate

Articolul 32. Verificarea candidaților și titularilor la funcții publice

Articolul 33. Evaluarea integrității instituționale, testarea integrității profesionale și cazierul

Secțiunea 5.

Controlul integrității asigurat de către alte autorități competente

Articolul 34. Atribuțiile de control al integrității ale altor autorități competente

Capitolul IV. CONSOLIDAREA INTEGRITĂȚII ÎN SECTORUL PUBLIC

Articolul 35. Măsuri de consolidare a integrității în sectorul public

Articolul 36. Planul de integritate

Capitolul V. CULTIVAREA INTEGRITĂȚII ÎN SECTORULUI PRIVAT

Articolul 37. Măsuri de asigurare a integrității sectorului privat în relațiile cu sectorul public

Articolul 38. Respectarea restricțiilor și limitărilor foștilor agenți publici

Articolul 39. Etica în relațiile comerciale

Articolul 40. Sisteme de control intern

Articolul 41. Transparența acționariatului, fondatorilor, administratorilor organizațiilor comerciale și ale beneficiarilor efectivi

Articolul 42. Transparența afacerilor statului cu sectorul privat

Capitolul VI.

SANȚIONAREA LIPSEI INTEGRITĂȚII ÎN SECTOARELE PUBLIC ȘI PRIVAT

- Articolul 43.** Răspunderea pentru lipsa integrității publice
- Articolul 44.** Actele de corupție
- Articolul 45.** Actele asimilate corupției
- Articolul 46.** Actele conexe actelor de corupție și actelor asimilate corupției
- Articolul 47.** Faptele coruptibile
- Articolul 48.** Înlăturarea consecințelor actelor de corupție, repararea prejudiciului
- Articolul 49.** Responsabilitatea și repararea prejudiciului
- Articolul 50.** Agențiile anticorupție responsabile de investigarea actelor de corupție, actelor asimilate corupției și a actelor conexe acestora

Capitolul VII. DISPOZIȚII FINALE ȘI TRANZITORII

- Articolul 51.** Controlul asupra executării legii
- Articolul 52.** Dispoziții finale și tranzitorii

Capitolul I. DISPOZIȚII GENERALE

Articolul 1. Domeniul de reglementare

Prezenta lege reglementează dezvoltarea integrității în sectorul public la nivel politic, instituțional și profesional, responsabilitățile entităților publice, ale agențiilor anticorupție și ale altor autorități competente pentru cultivarea, consolidarea și controlul integrității în sectorul public, domeniile importante pentru cultivarea integrității în sectorul privat în procesul de interacțiune cu sectorul public și sancționarea lipsei de integritate în sectoarele public și privat.

Articolul 2. Scopul legii

Prezenta lege urmărește cultivarea integrității publice și a climatului de toleranță zero la corupție în cadrul entităților publice din Republica Moldova prin:

- a) creșterea încrederii societății în faptul că entitățile și agenții publici își îndeplinesc misiunea în conformitate cu interesul public, inclusiv în procesul de interacțiune cu sectorul privat;
- b) reglementarea măsurilor obligatorii de asigurare și consolidare a integrității instituționale și profesionale;
- c) încurajarea denunțării manifestărilor de corupție de către agenții publici, precum și asigurarea protecției lor împotriva răzbunărilor;
- d) identificarea și înlăturarea riscurilor de corupție în cadrul entităților publice;
- e) sancționarea agenților publici pentru manifestări de corupție, pe de o parte și a conducătorilor entităților publice pentru lipsa de integritate instituțională și profesională.

Articolul 3. Noțiuni

În sensul prezentei legi, următoarele noțiuni semnifică:

activitate profesională – exercitarea atribuțiilor de serviciu (drepturilor și obligațiilor) agenților publici în modul prevăzut de actele legislative, normative și departamentale ce reglementează activitatea entităților publice în care sunt încadrați;

activitate vulnerabilă – activitate profesională a agentului public, desfășurarea căreia în cadrul entității publice este amenințată de riscuri corupție;

agent public – persoană care activează într-o entitate publică și care exercită o funcție publică, inclusiv o funcție publică cu statut special, o funcție de demnitate publică, inclusiv o funcție electivă sau o funcție exclusiv politică (prim-ministru, ministru și vice-ministru), este angajată în cabinetul persoanei cu funcție de demnitate publică sau prestează servicii de interes public; alți demnitari numiți în baza încrederii politice;

agenție anticorupție responsabilă – după caz, Centrul Național Anticorupție, Centrul Național de Integritate, Procuratura Anticorupție, Serviciul de Informații și Securitate, Ministerul Afacerilor Interne;

avertizare de integritate – sesizarea despre manifestări de corupție, practici ilegale și lipsite de etică ce amenință interesul public, efectuată în contextul raporturilor de muncă sau de serviciu în cadrul entităților publice și private;

beneficiar efectiv – persoană fizică ce controlează în ultimă instanță o persoană fizică sau juridică sau beneficiarul unei societăți de investiții sau administratul societății de investiții, și/sau care deține direct sau indirect dreptul de proprietate sau controlul asupra a cel puțin 10% din acțiuni sau din dreptul de vot al persoanei juridice sau a bunurilor aflate în administrare fiduciară, precum și

în alte cazuri prevăzute de legislația în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului;

conducător – persoana sau organul colegial responsabil de asigurarea măsurilor de integritate instituțională, precum și de sancționarea, în limita competențelor disciplinare, a incidentelor de integritate;

corupție – utilizarea funcției contrar legii în interes privat. În acest sens, funcția utilizată poate fi în cadrul entităților publice sau private, în mod direct de către deținătorul funcției sau indirect de către intermediari, iar interesul privat poate fi propriu pentru deținătorul funcției sau pentru alte persoane;

entitate publică – persoana juridică cu statut de:

- a) autoritate publică, autoritate centrală, autoritate a administrației publice centrale de specialitate, autoritate publică locală, precum și structura organizațională de pe lângă sau din sfera de competență a acestora;
- b) autoritate, instituție, organ, organizație, oficiu sau agenție de stat, autonomă, independentă, de autoadministrare și/sau de reglementare;
- c) Curte Constituțională, instanță judecătorească, procuratură;
- d) întreprindere de stat sau municipală, societate comercială sau instituție financiară cu capital de stat sau al administrației publice locale;

entitate publică superioară – entitatea publică împuternicită să asigure etica și disciplina conducătorului entităților publice și, după caz, ale agenților publici etica și disciplina cărora nu este asigurată în cadrul entității publice în care își desfășoară activitatea profesională;

favoritism – acțiune întreprinsă de agentul public în exercițiul funcției prin acordarea de sprijin de orice fel, preferințe, privilegii sau crearea avantajelor unor persoane fizice sau juridice, în procesul de luare a deciziei, atunci când aceste acțiuni se fac în folosul rudelor (nepotism), prietenilor (cronyism) sau în folosul partidelor politice (clientelism);

incident de integritate – manifestare de corupție produse în împrejurări reale, altă manifestare similară manifestării de corupție, produse în cadrul unui test de integritate profesională;

influență necorespunzătoare – imixtiune în activitatea profesională a agentului public din partea terțelor persoane manifestată prin presiuni, amenințări sau rugăminți în vederea determinării acestuia să desfășoare activitățile profesionale într-un mod anumit, atunci când imixtiunea dată este ilegală și nu este însoțită de promisiunea, oferirea sau darea, personal sau prin mijlocitor, de bunuri, servicii, privilegii sau avantaje sub orice formă, ce nu i se cuvin (nu întrunește elementele unei infracțiuni);

integritate instituțională – integritatea profesională a tuturor agenților publici din cadrul entității publice, cultivată, controlată și consolidată de către conducător, precum și toleranța zero la manifestările de corupție ale agenților publici, prin sancționarea lipsei de integritate profesională a acestora;

integritate în sectorul public – integritatea politică și integritatea instituțională a tuturor entităților publice din Republica Moldova, astfel încât agenții publici încadrați în aceste entități să-și desfășoare activitățile profesionale în strictă conformitate cu interesul public;

integritate în sectorul privat – desfășurarea activităților de interacțiune din organizațiile comerciale și entitățile publice în mod legal, transparent, obiectiv și bazat pe libertatea concurenței;

integritate politică – desfășurarea activităților concurenților electorali, persoanelor de încredere ale concurenților electorali și a persoanelor care dețin o funcție electivă sau o funcție exclusiv politică în mod etic, liber de manifestări de corupție, cu respectarea interesului public, supremației Constituției Republicii Moldova și a legii;

integritate profesională – desfășurarea tuturor activităților profesionale de către agentul public în mod etic, liber de influențe necorespunzătoare și manifestări de corupție, cu respectarea interesului public, supremației Constituției Republicii Moldova și a legii;

interes public – interesul general de dezvoltare a bunăstării societății în ansamblu și de realizare a intereselor private legitime, garantat prin funcționarea entităților publice și private,

precum și prin exercitarea atribuțiilor de serviciu ale agenților entităților date în strictă conformitate cu prevederile legale, în mod eficient și econom din punct de vedere a utilizării resurselor;

interes privat – interesul persoanelor fizice (personal sau de grup), a persoanelor apropiate acestora sau al persoanelor juridice (departamental, corporativ sau clientelar) de realizare a drepturilor și libertăților, inclusiv în vederea obținerii bunurilor, serviciilor, privilegiilor, avantajelor sub orice formă, a ofertei sau promisiunii lor;

interes privat legitim – interesul privat consacrat de Constituție, legislația națională și tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte și care nu aduce atingere interesului general de dezvoltare a bunăstării societății în ansamblu și de realizare a drepturilor și libertăților legitime ale altor persoane;

manifestări de corupție – actele de corupție, actele asimilate corupției și cele conexe lor, precum și faptele coruptibile specificate în Capitolul VII al prezentei legi;

organizații comerciale – societățile comerciale și antreprenorii individuali, înregistrate în Republica Moldova sau peste hotarele ei;

risc de corupție – eveniment posibil de producere a unei manifestări de corupție prin care va fi afectată realizarea obiectivelor entității publice, iar interesul public va fi afectat de interese private;

serviciu de interes public – activitate de interes public, organizată și desfășurată în vederea satisfacerii unei nevoi publice, activitate desfășurată conform condițiilor stabilite de autorități și supuse controlului acestora.

Articolul 4. Principiile de aplicare a legii

Prezenta lege se aplică cu respectarea următoarelor principii:

- a) priorității interesului public asupra intereselor private;
- b) responsabilizării entităților publice pentru cultivarea și consolidarea climatului de integritate instituțională, precum și de sancționare a lipsei de integritate profesională;
- c) responsabilizării agențiilor anticorupție de evaluarea, monitorizarea și sancționarea lipsei de integritate instituțională;
- d) echilibrării juste dintre drepturile omului ale persoanelor exponente ale interesului public, chiar dacă acestea nu cunosc despre atingerea drepturilor lor prin manifestările de corupție ale agenților publici, pe de o parte, și drepturile omului ale agenților publici care admit incidente de integritate, pe de altă parte;
- e) aplicarea măsurilor de cultivare a integrității publice și de prevenire a apariției manifestărilor de corupție înainte de sancționarea lor;
- f) toleranță zero la corupție în cadrul entităților publice și inevitabilitatea sancționării legale a lipsei de integritate publică;
- g) prezumția integrității profesionale a agenților publici și a integrității instituționale a entităților publice;
- h) prezumția bunei-credințe a subiecților legii în procesul de realizare a prevederilor ei.

Articolul 5. Subiecții legii

Subiecții care exercită drepturi, obligații și atribuții prevăzute de prezenta lege sunt:

- a) agenții publici, concurenții electorali și persoanele lor de încredere;
- b) entitățile publice, entitățile publice superioare, conducătorii entităților publice,
- c) agențiile anticorupție responsabile, alte autorități publice cu competențe specifice;
- d) publicul general, persoanele fizice și juridice, organizațiile comerciale, organizații din societatea civilă și mass-media.

Capitolul II.

CULTIVAREA INTEGRITĂȚII ÎN SECTORUL PUBLIC

Articolul 6. Modalitățile de cultivare a integrității în sectorul public

(1) Integritatea în sectorul public se cultivă prin:

- a) crearea climatului de integritate politică;
 - b) crearea climatului de integritate instituțională în cadrul entităților publice.
- (2) Climatul de integritate politică consolidează încrederea societății în integritatea instituțională a entităților publice, create în rezultatul proceselor electorale și în integritatea profesională a agenților publici care dețin funcții electivă și funcții exclusiv politice.

Secțiunea 1. *Climatul de integritate politică*

Articolul 7. Măsurile de asigurare a integrității politice

(1) Climatul de integritate politică se cultivă prin asigurarea:

- a) transparenței finanțării partidelor politice și a campaniilor electorale;
- b) eticii și integrității profesionale a persoanelor care dețin o funcție electivă sau o funcție exclusiv politică.

(2) Responsabilitatea pentru cultivarea integrității politice aparține concurenților electorali, partidelor politice, persoanelor care dețin o funcție electivă sau o funcție exclusiv politică.

(3) Nerealizarea măsurilor prevăzute la alin.(1) duce la compromiterea climatului de integritate politică și a integrității în sectorul public, la apariția manifestărilor de corupție, afectarea interesului public și atrage răspunderea concurenților electorali, partidelor politice, persoanelor care dețin o funcție electivă sau o funcție exclusiv politică în modul prevăzut de legislația electorală, legislația cu privire la partidele politice și Capitolul VII din prezenta lege.

Articolul 8. Transparența finanțării partidelor politice și a campaniilor electorale

(1) Finanțarea activității partidelor politice, a concurenților electorali și a campaniilor electorale se desfășoară cu respectarea principiilor transparenței, în condițiile legislației electorale și cu privire la partidele politice.

(2) Verificarea respectării transparenței finanțării activității partidelor politice, a concurenților electorali și a campaniilor electorale se efectuează de către Curtea de Conturi și Comisia Electorală Centrală, în limitele competențelor stabilite de legislația specială.

(3) Supravegherea fluxurilor financiare ale persoanelor expuse politic este efectuată de către Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor din cadrul Centrului Național Anticorupție, în conformitate cu prevederile legislației cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului.

Articolul 9. Etica și integritatea profesională a persoanelor care dețin o funcție electivă sau o funcție exclusiv politică

(1) Persoanele care dețin o funcție electivă sau o funcție exclusiv politică contribuie la cultivarea climatului de integritate politică prin aplicarea măsurilor de asigurare a integrității instituționale prevăzute în prezenta lege în calitate de conducători ai entităților publice și/sau în calitate de agenți publici, cu excepțiile prevăzute în prezenta lege și în legislația specială care reglementează activitatea entităților publice respective.

(2) Integritatea profesională a persoanelor care dețin funcții electivă sau funcții exclusiv politice este asigurată în momentul accederii lor în funcție prin verificarea prealabilă a candidaților, iar ulterior, pe parcursul deținerii funcției – prin verificarea periodică a titularilor acestor funcții de către Serviciul de Informații și Securitate, în condițiile legislației privind verificarea titularilor și a candidaților la funcții publice.

(3) Având în vedere riscurile inerente mediului politic, Parlamentul sau, după caz, Guvernul, adoptă norme care reglementează comportamentul etic al persoanelor care dețin o funcție electivă sau o funcție exclusiv politică, precum și instituie structuri responsabile de verificarea respectării acestor norme de etică și de sancționare a încălcării lor.

Secțiunea 2.

Climatul de integritate instituțională

Articolul 10. Măsurile de asigurare a integrității instituționale

(1) Climatul de integritate instituțională se cultivă prin realizarea următoarelor măsuri:

- a) angajarea și promovarea agenților publici în bază de merit și integritate profesională;
- b) respectarea regimului de incompatibilități, restricții în ierarhie și limitări a publicității;
- c) respectarea regimului declarării averilor și intereselor personale;
- d) respectarea regimului conflictelor de interese;
- e) evitarea favoritismului;
- f) respectarea regimului cadourilor;
- g) neadmiterea, denunțarea și tratarea influențelor necorespunzătoare;
- h) neadmiterea, denunțarea manifestărilor de corupție și protecția avertizorilor de integritate;
- i) intoleranța față de incidentele de integritate;
- j) asigurarea transparenței în procesul decizional;
- k) asigurarea accesului la informații de interes public;

l) gestionarea transparentă și responsabilă a patrimoniului public, a finanțelor rambursabile și nerambursabile;

m) asigurarea respectării normelor de etică și deontologie profesională;

n) respectarea regimului de restricții și limitări în legătură cu încetarea mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu și migrarea în sectorul privat al agenților publici (pantuflej).

(2) Responsabilitatea pentru cultivarea integrității instituționale în cadrul entităților publice aparține conducătorului, fiecărui agent public din aceste entități.

(3) Nerealizarea măsurilor prevăzute la alin.(1) duce la compromiterea climatului de integritate instituțională și a integrității în sectorul public, la apariția manifestărilor de corupție, afectarea interesului public și atrage declanșarea măsurilor de control al integrității în sectorul public de către agențiile anticorupție responsabile sau ale altor autorități cu competențe specifice, precum și răspunderea conducătorilor și agenților publici din entitățile publice, în modul prevăzut de Capitolul VII.

(4) Nerealizarea măsurilor prevăzute la alin.(1), în modul prevăzut de prezentul capitol și legislația specială care reglementează activitatea diferitor categorii de entități și agenți publici atrage răspunderea disciplinară, indiferent de survenirea altor forme de răspundere juridică (contravențională, penală).

Articolul 11. Angajarea și promovarea agenților publici în bază de merit și integritate profesională

(1) Recrutarea și promovarea agenților în cadrul entității publice sunt organizate prin concurs public, conform criteriilor de selectare transparente, obiective, bazate pe merit, calificare profesională, capacitate, competență și integritate profesională, fără a admite favorizarea intereselor private și a oricăror forme de discriminare bazată pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice altă opinie, origine națională sau socială, alte forme de discriminare în conformitate cu prevederile legislației speciale ce reglementează activitatea entităților publice și statutul fiecărei categorii de agent public.

(2) Pentru asigurarea angajării și promovării agenților publici în bază de concurs și criterii de selectare enunțate la alin.(1), conducătorul entității publice are următoarele obligații:

a) adoptă actele administrative de stabilire a regulilor de organizare și desfășurare a concursului public în cadrul entității, cu fixarea obligatorie a criteriilor de selectare în baza de reputație și integritate profesională (solicitarea cazierului de integritate profesională);

b) desemnează responsabilii de organizarea și desfășurarea concursului public în cadrul entității și asigură condițiile necesare activității lor;

c) asigură publicarea informației cu privire la condițiile de desfășurare a concursului în incinta entității, pe pagina web a ei sau, după caz, în sursele mass-media;

d) asigură desfășurarea fiecărei etape a procedurilor de concurs public, inclusiv a etapelor specifice pentru activitatea profesională a agenților publici din cadrul entității respective;

e) emite actul administrativ de numire în funcție a candidatului învingător în cadrul concursului public.

(3) Prevederile alin.(1) nu se aplică agenților publici care dețin o funcție electivă sau o funcție exclusiv politică și persoanelor din cabinetul persoanelor cu funcție de demnitate publică, numirea cărora are loc prin exprimarea încrederii publice (alegeri generale sau locale) sau acordarea încrederii politice (numirea guvernului, numirea persoanelor din cabinetul persoanelor cu funcție de demnitate publică). Alte derogări de la prevederile acestui articol sunt permise doar în măsura în care sunt prevăzute de legislația specială care reglementează statutul diferitor categorii de agenți publici, fără a aduce atingere obligației de respectare a criteriului de selectare referitor la integritatea profesională prevăzut la alin.(2) lit.a).

Articolul 12. Respectarea regimului de incompatibilități, restricții în ierarhie și limitări a publicității

(1) Pentru exercitarea eficientă și dezinteresată a atribuțiilor agentului public, desfășurarea activității sale profesionale este incompatibilă cu alte activități retribuite, cu excepția activităților didactice, științifice și de creație. Întru evitarea promovării intereselor personale și asigurării superiorității interesului public, agentul public care ocupă o funcție publică, inclusiv o funcție publică cu statut special sau o funcție de demnitate publică respectă restricția de desfășurare a activității profesionale în ierarhia nemijlocită a unei rude directe sau prin afinitate în cadrul aceleiași entități publice. Activitatea profesională a agentului public se supune limitărilor de publicitate, pentru a evita favorizarea entităților din sectorul privat. Conducătorul entității publice în care este încadrat agentul public sau entitatea publică superioară respectă regimul general de incompatibilități și limitări a publicității, completat, după caz, cu reguli specifice fiecărei categorii de agenți publici, prevăzute în legislația specială care le reglementează activitatea.

(2) Agentul public este obligat să întreprindă următoarele măsuri în vederea asigurării respectării regimului de incompatibilități, restricții în ierarhie și limitări a publicității în cadrul entității publice:

a) să-și soluționeze stările de incompatibilitate, în termen de treizeci de zile, din momentul începerii mandatului, a raportului de muncă sau de serviciu, iar în cazul în care încetarea situației de incompatibilitate în termenul dat nu depinde de voința sa – să prezinte probe privind întreprinderea cu bună-credință a acțiunilor de eliminare a acestei situații. Responsabilitatea pentru respectarea acestei obligații nu depinde de executarea obligației conducătorului, prevăzute la alin.(3), lit.a);

b) să întreprindă acțiuni, în termen de două luni, în vederea încetării raporturilor ierarhice nemijlocite cu rudele directe (părinte, frate, soră, fiu, fiică) sau cu rudele prin afinitate (soț/soție, părinte, frate și soră a soțului/soției) în cadrul aceleiași entități publice, în cazul în care ocupă o funcție publică, inclusiv cu statut special sau o funcție de demnitate publică;

c) să evite folosirea în interes privat a simbolurilor oficiale, care au legătură cu exercitarea mandatului, funcției publice sau a funcției de demnitate publică;

d) să nu admită folosirea numelui său însoțit de calitatea sa de agent public, a vocii sau semnăturii sale în orice formă de publicitate în favoarea unui agent economic, precum și a vreunui produs comercial național sau străin.

(3) Întru asigurarea respectării de către agenții publici a regimului incompatibilităților și limitărilor de publicitate, conducătorul entității publice sau a entității publice superioare este obligat să întreprindă următoarele măsuri:

a) să informeze agentul public, în momentul începerii mandatului, a raportului de muncă sau de serviciu, cu privire la regimul general de incompatibilități, restricții în ierarhie și limitări a publicității, iar după caz, și cu privire la alte reguli stabilite în acest sens de legislația specială care reglementează activitatea profesională a agentului public;

b) să nu admită cu bună-știință raporturi ierarhice nemijlocite dintre agenții publici care ocupă o funcție publică, inclusiv cu statut special sau o funcție de demnitate publică cu rudele lor

directe (părinte, frate, soră, fiu, fiică) sau cu rudele prin afinitate (soț/soție, părinte, frate și soră a soțului/soției) în cadrul entității publice,

c) să transfere agentul public care nu îndeplinește obligația prevăzută la alin.(2) lit.b) într-o funcție care ar exclude o astfel de subordonare, iar dacă transferul nu este posibil – să-l elibereze din funcția deținută;

d) să sesizeze Centrul Național de Integritate cu privire la agentul public din cadrul entității pe care o conduce care nu și-a soluționat stările de incompatibilitate în termen de treizeci de zile din momentul începerii mandatului, a raportului de muncă sau de serviciu;

e) să sesizeze Centrul Național de Integritate cu privire la agentul public din cadrul entității pe care o conduce care nu respectă limitările de publicitate în activitatea profesională desfășurată;

f) să pornească procedura disciplinară împotriva agentului public în privința căruia s-a constatat încălcarea regimului juridic al incompatibilităților și limitărilor de publicitate sau, după caz, să înceteze mandatul, raporturile de muncă sau de serviciu ale acestuia, la demersul Centrului Național de Integritate;

g) să suspende din funcție agentul public în privința căruia s-a constatat încălcarea regimului juridic al incompatibilităților și limitărilor pe durata examinării litigiului în instanța de judecată.

(4) Derogările de la prevederile acestui articol sunt permise doar în măsura în care sunt prevăzute de legislația specială care reglementează statutul specific al agentului public.

Articolul 13. Respectarea regimului declarării averilor și intereselor personale

(1) În vederea prevenirii îmbogățirii nejustificate și ilicite a agenților publici și a evitării conflictelor de interese în activitatea lor, precum și a responsabilizării pentru asemenea fapte, agenții publici sunt obligați să depună declarația de avere și interese personale în conformitate cu prevederile Legii privind declararea și controlul averii și intereselor personale (legea specială).

(2) Conducătorul entității publice sau a entității publice superioare este obligat să asigure măsurile necesare în cadrul entității publice sau a entității publice superioare aferente organizării procedurilor de declarare a averilor și intereselor personale, în conformitate cu prevederile legislației speciale:

a) să numească persoane responsabile de colectarea declarațiilor de avere și interese responsabile și de actualizarea permanentă a Registrului electronic al subiecților declarării averii și intereselor personale, desemnate în cadrul entităților publice;

b) să asigure exercitarea atribuțiilor persoanelor responsabile de colectarea declarațiilor de avere și interese, în special în ceea ce ține de primirea și înregistrarea declarațiilor, eliberarea dovezii de primire a ei, de oferirea formularelor declarațiilor, de verificarea condițiilor de formă a completării declarațiilor, de acordarea consultanței cu privire la completarea și prezentarea declarațiilor, de oferirea posibilității rectificării în termen a declarației, de ținerea evidenței agenților publici obligați să depună declarații și a evidenței declarațiilor depuse;

c) să asigure transmiterea, de către persoanele responsabile de colectarea declarațiilor de avere și interese, în termenele și formatul prevăzut de legislația specială, inclusiv electronic, a declarațiilor de avere și interese personale ale agenților publici, a extraselor din evidența agenților publici obligați să depună declarații și din evidența declarațiilor depuse, precum și lista agenților publici care nu au depus sau au depus cu întârziere declarațiile de avere și interese personale;

d) atrage la răspundere disciplinară a persoanei responsabile de colectarea declarațiilor pentru neîndeplinirea atribuțiilor prevăzute la lit.a) și b);

e) asigură respectarea confidențialității datelor cu accesibilitate limitată, a declarațiilor care nu sunt publice și denunță încălcările respective.

(3) Agenții publici au obligația să depună declarația de avere și interese personale, în termenul și în modul prevăzut de legislația specială:

a) în momentul angajării, numirii sau validării mandatului;

b) anual;

c) la încetarea mandatului sau a raporturilor de muncă sau de serviciu.

(4) În vederea asigurării măsurilor de integritate profesională specifice agențiilor anticorupție, declarațiile de averi și interese ale agenților publici încadrați în aceste entități pot fi supuse verificărilor suplimentare în cadrul entității publice din care fac parte, cu aplicarea consecințelor prevăzute de legislația specială care reglementează activitatea acestora. În acest caz, consecințele aplicate nu pot fi mai puțin grave decât în cazul consecințelor aplicabile în virtutea regulilor generale.

Articolul 14. Respectarea regimului conflictelor de interese

(1) În vederea asigurării servirii interesului public cu imparțialitate și obiectivitate, agenții publici sînt obligați să identifice și să trateze conflictele de interese care apar în activitatea lor profesională, împreună cu conducătorul entității publice, a entității publice superioare și, după caz, cu Centrul Național de Integritate, în termenele și modul prevăzut de Legea privind declararea și controlul averii și intereselor personale (legislația specială).

(2) Agentul public are următoarele obligații în legătură cu identificarea și tratarea conflictelor de interese și care se aplică în condițiile legislației speciale:

a) să declare în scris, în termen de trei zile, conducătorului entității publice, entității publice superioare despre conflictul de interese real apărut în cadrul activității sale profesionale, explicînd natura conflictului de interese și cum acesta influențează sau poate influența îndeplinirea imparțială și obiectivă a atribuțiilor sale;

b) să evite consumarea conflictului de interese prin abținere de la exercitarea atribuțiilor sale în măsura în care acestea sunt amenințate de conflictul de interese, pînă la soluționarea acestuia.

(3) Conducătorul entității publice, a entității publice superioare are următoarele obligații în legătură cu identificarea și tratarea conflictelor de interese, pe care le aplică în condițiile legislației speciale:

a) să nu admită cu bună-știință ca agenții publici din entitatea pe care o conduce să-și îndeplinească atribuțiile de serviciu fiind în situații de conflict de interese real;

b) să asigure ținerea evidenței declarațiilor de conflict de interese și să desemneze persoana responsabilă de aceasta;

c) să soluționeze conflictul de interese declarat în termen de cel mult 3 zile de la data aducerii la cunoștință, aplicînd opțiunile de soluționare prevăzute de legislația specială, luînd în considerare interesele entității publice, interesul public și interesele legitime ale agentului public, nivelul, tipul funcției deținute de acesta, natura conflictului de interese, precum și alți factori;

d) să se adreseze la Centrul Național de Integritate, în cazul în care nu poate soluționa conflictul de interese declarat de agentul public;

e) să declare conflictele sale de interese reale, în condițiile prevăzute de alin.(2) lit.a) Centrului Național de Integritate și să respecte obligația agenților publici prevăzute la alin.(2) lit.b);

f) să informeze semestrial, în formă scrisă, Centrul Național de Integritate despre depistarea conflictelor de interese consumate și măsurile întreprinse.

Articolul 15 Evitarea favoritismului

(1) În vederea asigurării servirii interesului public cu imparțialitate și obiectivitate, agenții publici sînt obligați să evite favoritismul în activitatea lor profesională, manifestat prin acordarea de sprijin de orice fel, preferințe, privilegii sau crearea avantajelor unor persoane fizice sau juridice, în procesul de luare a deciziei, întreprinsă în exercițiul funcției de către agentul public, atunci cînd aceste acțiuni se fac în folosul rudelor (nepotism), prietenilor (cronyism) sau în folosul partidelor politice (clientelism).

(2) Agentul public are următoarele obligații în legătură cu evitarea favoritismului:

a) a nu admite favoritism în activitatea sa profesională;

b) să respecte obligațiile ce îi revin în conformitate cu prevederile art.13, atunci cînd situația ce poate duce la favoritism întrunește elementele unui conflict de interese.

(3) Conducătorul entității publice, a entității publice superioare are următoarele obligații în legătură cu evitarea favoritismului:

- a) să nu admită cu bună-știință practici de favoritism în activitatea profesională a agenților publici din entitatea pe care o conduce;
- b) să denunțe cazurile de favoritism la Centrul Național Anticorupție;
- c) să respecte obligațiile ce îi revin în conformitate cu prevederile art.13, atunci când situația ce poate duce la favoritism întrunește elementele unui conflict de interese;
- d) să atragă la răspundere disciplinară agenții publici pentru încălcarea obligației de evitare a favoritismului.

Articolul 16. Respectarea regimului cadourilor

(1) Pentru a evita apariția manifestărilor de corupție în activitatea entităților publice, conducătorilor acestora și agenților publici le este interzis să solicite sau să accepte cadouri (bunuri, servicii, favoruri, invitații sau orice alt avantaj) care le sunt destinate personal sau familiei lor, dacă oferirea sau acordarea lor este legată direct sau indirect de desfășurarea activității lor profesionale (cadouri inadmisibile). Solicitarea sau acceptarea cadourilor inadmisibile constituie acte de corupție, în sensul legislației penale și a prevederilor Capitolului V din prezenta lege.

(2) Interdicția prevăzută la alin.(1) nu se aplică în privința cadourilor simbolice, celor oferite din politețe sau primite cu prilejul anumitor acțiuni de protocol (cadouri admisibile). Banii, în monedă națională sau străină, mijloacele și instrumentele financiare de plată nu sunt considerate cadouri admisibile. Toate cadourile admisibile se declară și se înscriu într-un registru public, ținut de fiecare entitate publică. Cadourile admisibile, a căror valoare nu depășește limitele stabilite de Guvern pot fi păstrate de către persoana care le-a primit sau pot fi transmise în gestiunea entității publice, în ambele cazuri după declarare. Cadourile admisibile a căror valoare depășește limita stabilită se transmit în gestiunea entității publice după ce sunt declarate. În cazul în care persoana își anunță intenția de a păstra cadoul admisibil, valoarea căruia depășește limita stabilită, acesta este în drept să-l răscumpere, achitând în bugetul entității publice diferența de valoare peste limita stabilită. Descrierea, modul de declarare, evidență, păstrare, utilizare și răscumpărare a cadourilor admisibile este reglementat prin regulament aprobat de Guvern.

(3) Dacă agentului public i se propune un cadou inadmisibil, în condițiile alin.(1), acesta are următoarele obligații:

- a) să refuze cadoul;
- b) să se asigure cu martori, inclusiv dintre colegii de serviciu, după posibilitate;
- c) să raporteze imediat această tentativă agenției anticorupție responsabile;
- e) să anunțe conducătorul entității publice sau, după caz, a entității superioare;
- f) să transmită cadoul conducătorului entității publice în cazul oferirii cadoului fără știrea sa (lăsat în birou, în anticameră, etc.), concomitent cu întreprinderea acțiunii prevăzute la lit.e);
- g) să-și exercite activitatea profesională în mod corespunzător, în special cea pentru care i s-a oferit cadoul.

(4) Dacă agentului public i se oferă un cadou admisibil, în condițiile alin.(2), acesta are următoarele obligații:

- a) să-l predea comisiei de evaluare a cadourilor din cadrul entității publice, în termen de 3 zile din momentul primirii sau din momentul revenirii din deplasarea de serviciu, în timpul căreia l-a primit;
- b) să declare împrejurările în care i-a fost oferit, cu precizarea intenției de a-l păstra sau de a-l transmite în gestiunea entității publice;
- c) să-l răscumpere, achitând în bugetul entității publice valoarea cadoului ce depășește limita stabilită de Guvern, după cum a fost evaluat de comisia de evaluare a cadourilor din cadrul entității publice, dacă a decis să-l păstreze.

(5) Conducătorul entității publice are următoarele obligații în legătură cu asigurarea respectării regimului cadourilor:

- a) să adopte actele administrative de stabilire a regulilor de organizare a activităților aferente respectării regimului cadourilor în cadrul entității publice;

b) să desemneze membrii comisiei de evaluare și luare la evidență în registrul special al cadourilor și să asigure condițiile necesare activității lor;

c) să asigure înscrierea în registrul special, inclusiv electronic, a tuturor cadourilor primite de către agenții publici, cu specificarea descrierii lor, dacă sunt cadouri admisibile sau inadmisibile, a circumstanțelor în care au fost transmise. În cazul cadourilor admisibile se indică de asemenea valoarea evaluată de comisie și mențiunea despre transmiterea acestora în gestiunea entității sau, după caz, restituirea lor agenților publici, precum și date despre răscumpărarea lor. În cazul cadourilor inadmisibile se indică date despre transmiterea lor în calitate de probă agenției anticorupție responsabile, sesizate asupra acestui fapt în condițiile alin.(3) lit.c);

d) să asigure încasarea în bugetul entității publice a diferenței de valoare ce depășește limita stabilită de Guvern, pentru cadourile admisibile răscumpărate de agenții publici, în condițiile alin.(4) lit.c);

e) să transmită agenției anticorupție responsabile cadoul inadmisibil, care i-a fost transmis în condițiile alin.(3) lit.f);

f) să urmărească desfășurarea corespunzătoare a activității profesionale a agenților publici cărora le sunt oferite cadouri inadmisibile;

g) să asigure publicarea pe pagina web a entității publice a registrului special de evidență a cadourilor;

h) să atragă la răspundere disciplinară agenții publici care încalcă regimul cadourilor în entitatea pe care o conduce.

Articolul 17. Neadmiterea, denunțarea și tratarea influențelor necorespunzătoare

(1) În vederea asigurării servirii interesului public cu imparțialitate și obiectivitate, activitatea profesională a agentului public trebuie să se desfășoare în afara oricăror influențe necorespunzătoare. Mecanismul de denunțare și tratare a influențelor necorespunzătoare este reglementat de Guvern.

(2) Conducătorul are următoarele obligații în legătură cu neadmiterea, denunțarea și tratarea influențelor necorespunzătoare în cadrul entității publice sau a entității publice superioare:

a) să adopte actele administrative de stabilire a regulilor de organizare a activităților de denunțare și tratare a influențelor necorespunzătoare de către agenții publici;

b) să asigure înregistrarea cazurilor de influență necorespunzătoare exercitată asupra agenților publici;

c) să asigure evidența denunțurilor în registrul de evidență a cazurilor de influență necorespunzătoare în condiții de confidențialitate;

d) să asigure condițiile necesare pentru desfășurarea legală a activității de către agentul public și să verifice modul de executare a atribuțiilor pentru care a survenit influența necorespunzătoare;

e) să întreprindă măsuri de prevenire a cazurilor de influență necorespunzătoare prin implicarea nemijlocită în soluționarea acestora;

f) să atragă la răspundere disciplinară agenții publici care își desfășoară activitatea profesională fără a respinge influențele necorespunzătoare cărora sînt supuși sau fără a denunța influențele necorespunzătoare pe care nu le pot respinge de sine stătător.

(3) Agentul public supus influenței necorespunzătoare este obligat:

a) să respingă expres influența necorespunzătoare;

b) să desfășoare în mod legal activitatea pentru care a intervenit influența necorespunzătoare;

c) să facă un denunț scris în termen de trei zile lucrătoare responsabilului din cadrul entității publice desemnat de conducător despre exercitarea influenței necorespunzătoare, doar în cazul imposibilității de a respinge expres influența necorespunzătoare și a afectării activității sale profesionale drept urmare a acesteia;

d) să facă un denunț despre exercitarea influenței necorespunzătoare la Centrul Național Anticorupție, dacă sursa influenței necorespunzătoare este conducătorul entității publice sau dacă, după ce a depus un denunț în modul prevăzut la lit.c), conducătorul nu-și onorează obligațiile prevăzute la alin.(2) lit.d) și e).

(4) În cazul agenților publici din cadrul Centrului Național Anticorupție, obligația prevăzută la alin.(3) lit.d) se onorează prin transmiterea unui denunț Serviciului de Informații și Securitate, iar în cazul agenților publici din cadrul Serviciului de Informații și Securitate – Comisiei parlamentare securitate, apărare și ordine publică.

Articolul 18. Neadmiterea, denunțarea manifestărilor de corupție și protecția avertizorilor de integritate

(1) Pentru buna-funcționare a entităților publice în conformitate cu mandatul său legal de servire a interesului public și asigurarea neafectării drepturilor omului, a imaginii și reputației entității publice, conducătorii și agenții publici trebuie să nu admită și să denunțe neîntârziat încercările de implicare a lor în manifestări de corupție. Conducătorii și agenții publici care cunosc despre manifestări de corupție, practici ilegale și lipsite de etică ce amenință interesul public care au loc în cadrul entităților publice din care fac parte și/sau din cadrul entităților private cu care se află în raporturi de serviciu, dar în care nu sunt atrași nemijlocit, sunt în drept să depună o sesizare la conducătorul entității publice sau, după caz, la conducătorul entității publice superioare, agenția anticorupție responsabilă sau alte autorități publice competente.

(2) Conducătorul entității publice are următoarele obligații în vederea neadmiterii și asigurării denunțării manifestărilor de corupție:

a) să transmită neîntârziat informații care i-au comunicate de către agenții publici cu privire la manifestările de corupție în care s-a încercat implicarea lor, dacă acestea întrunesc elementele unei componente de infracțiuni sau de contravenție, Centrului Național Anticorupție și dacă aceste informații nu au fost comunicate Centrului nemijlocit de către respectivii agenți publici;

b) să urmărească desfășurarea corespunzătoare a activității profesionale a agenților publici în privința cărora au fost întreprinse încercări de implicare a lor în manifestări de corupție;

c) să asigure luarea măsurilor administrative în vederea prevenirii altor încercări similare de implicare a agenților publici în manifestări de corupție, care au fost denunțate;

d) să atragă la răspundere disciplinară agenții publici care au omis să denunțe încercările de implicare a lor în manifestări de corupție;

e) să ofere Centrului Național Anticorupție informații cu privire la denunțarea manifestărilor de corupție de către agenții publici, la solicitarea acestuia.

(3) Conducătorul entității publice are următoarele obligații în vederea asigurării protecției avertizorilor de integritate:

a) să adopte actele administrative de stabilire a regulilor de organizare a activităților de denunțare a manifestărilor de corupție, de depunere a avertizărilor de integritate și de asigurare a protecției agenților publici;

b) să desemneze structura specializată responsabilă de înregistrarea avertizărilor de integritate;

c) să asigure personal sau, după caz, prin intermediul structurii specializate înregistrarea în condiții de confidențialitate a avertizărilor de integritate depuse de către agenții publici în registrul avertizorilor de integritate al entității publice;

d) să asigure examinarea avertizării de integritate și comunicarea rezultatelor examinării în termen de cel mult 30 de zile din momentul înregistrării ei, în condițiile lit.c);

e) să transmită informația conținută în avertizarea de integritate cu privire la manifestările de corupție, practici ilegale și lipsite de etică ce amenință interesul public care au loc în cadrul entităților publice și/sau a entităților private cu care agentul public avertizor de integritate se află în raporturi de serviciu, dacă acestea întrunesc elementele unei componente de infracțiuni sau de contravenție Centrului Național Anticorupție, sau, după caz, unei alte agenții anticorupție responsabile sau autorități publice competente să le examineze;

f) să asigure următoarele măsuri de protecție a avertizorului de integritate care invocă riscuri reale de întreprindere a acțiunilor de răzbunare împotriva sa din partea persoanei, acțiunile sau omisiunile căreia le denunță în avertizare: tratarea avertizării ca fiind depusă cu bună-credință de către agentul public, pînă la proba contrarie; protecția datelor cu caracter personal ale avertizorului

de integritate, sub rezerva garantării unui proces echitabil, în condițiile legislației speciale în domeniu; asigurarea transferului la un alt loc de muncă, cu acordul avertizorului de integritate; neaplicarea sancțiunilor disciplinare în legătură cu avertizarea de integritate depusă cu bună-credință;

g) să atragă la răspundere disciplinară responsabilii din cadrul structurii specializate pentru neasigurarea înregistrării și examinării avertizărilor de integritate ale agenților publici, pentru necomunicarea rezultatului examinării avertizării de integritate în termenul legal, precum și pentru neasigurarea protecției datelor cu caracter personal ale avertizorului de integritate;

h) să atragă la răspundere disciplinară agenții publici în privința cărora a fost demonstrată rea-credința în depunerea avertizărilor de integritate ce conțin informații neveridice;

i) să suporte consecințele atragerii la răspunderea disciplinară, contravențională sau, după caz, penală, în cazul neasigurării măsurilor de protecție și admiterii cu bună-știință a acțiunilor de răzbunare împotriva agentului public care a depus o avertizare de integritate de bună-credință în cadrul entității publice sau, după caz, la conducătorul entității publice superioare, agenția anticorupție responsabilă sau alte autorități publice competente.

(4) Agentul public are următoarele obligații:

a) să refuze expres încercarea de implicare a sa în manifestări de corupție și atenționarea, după posibilitate, a persoanei asupra caracterului ilegal al încercării sale;

b) să se asigure cu martori, inclusiv dintre colegii de serviciu, după posibilitate;

c) să informeze neîntârziat Centrul Național Anticorupție despre încercările de implicare a sa în manifestări de corupție, dacă acestea întrunesc elementele unei componente de infracțiuni sau de contravenție;

d) să informeze neîntârziat conducătorului entității publice sau, după caz, a entității publice superioare, încercările de implicare a sa în manifestări de corupție în cazul în care acestea reprezintă alte tipuri de încălcări decît de ordin penal ori contravențional;

e) să-și exercite activitatea profesională în mod corespunzător, în special cea pentru care s-a încercat implicarea sa în manifestarea de corupție.

(5) Agentul public are dreptul să depună cu bună-credință o avertizare de integritate, inclusiv cu privire la încălcarea obligațiilor ce revin conducătorului entității publice, în condițiile prevăzute la alin.(1), fiind obligat să suporte consecințe prevăzute la alin.(3) lit.h) atunci cînd se demonstrează cu probe că a inclus cu rea-credință informații neveridice în avertizarea depusă. Dacă avertizarea a fost depusă cu bună-credință, agentul public are dreptul să-i fie asigurate măsurile de protecție prevăzute la alin.(3) lit.f), la solicitarea acestuia, să conteste neaplicarea măsurilor de protecție solicitate și să solicite agențiilor anticorupție responsabile sau, după caz, a altor autorități publice competente atragerea la răspunderea prevăzută la alin.(3) lit.i) a conducătorului entității publice care a întreprins acțiuni de răzbunare în privința sa.

(6) Procedura de depunere, examinare, păstrare a avertizărilor de integritate și de sancționare conducătorilor entităților publice pentru neluarea măsurilor de protecție, pentru întreprinderea acțiunilor de răzbunare împotriva avertizorilor de integritate de bună credință, precum și de sancționare a agenților publici de rea-credință care depun cu bună-știință avertizări de integritate ce conțin informații neveridice se reglementează, după caz, prin acte speciale legislative și normative ale Guvernului în domeniul protecției avertizorilor de integritate, evaluarea integrității instituționale, protecția datelor cu caracter personal, legile speciale ce reglementează activitatea entității publice, Codul muncii, Codul contravențional și Codul penal.

Articolul 19. Intoleranța față de incidentele de integritate

(1) Conducătorii entităților publice, a entităților publice superioare și agenții publici asigură credibilitatea și susținerea publică a mandatului entității din care fac parte sau, după caz, de activitatea cărora sunt responsabili prin manifestarea spiritului de intoleranță față de incidentele de integritate în cadrul entităților publice. Incidentele de integritate ce constituie abateri disciplinare se reglementează prin legile speciale aplicabile respectivelor categorii de agenți publici sau, după caz,

Codul muncii. Alte categorii de incidente de integritate ce constituie contravenții și infracțiuni sînt prevăzute de Codul contravențional și Codul penal.

(2) Conducătorul entității publice sau, după caz, a entității publice superioare are următoarele obligații:

- a) să ofere exemplul propriu agenților publici de respectare a interesului public și de neadmitere a incidentelor de integritate în activitatea profesională;
- b) să adopte acte administrative privind statutul disciplinar aplicabil entității publice, dacă acesta nu este adoptat prin legi și acte normative;
- c) să creeze structura responsabilă de examinarea abaterilor disciplinare, dacă această atribuție nu ține de competența altor autorități publice competente;
- e) să asigure sancționarea disciplinară a tuturor incidentelor de integritate ce constituie abateri disciplinare admise de agenții publici;
- d) să sesizeze agențiile anticorupție responsabile despre incidentele de integritate ce constituie contravenții și infracțiuni, admise de agenții publici, inclusiv prin prisma art.11-17.

(3) Agentul public are următoarele obligații:

- a) să refuze implicarea sa în incidente de integritate și să denunțe asemenea încercări, inclusiv cele referitoare la oferirea cadourilor inadmisibile, exercitarea influențelor necorespunzătoare și implicarea în manifestări de corupție, conform prevederilor art.15-17;
- b) să includă cu bună-credință informații în avertizările de integritate pe care a ales să le facă în condițiile art.17;
- c) să sprijine neimplicarea în incidente de integritate a altor agenți publici, după posibilitate.

Articolul 20. Asigurarea transparenței în procesul decizional

(1) Desfășurarea activității entității publice în mod transparent, responsabil în raport cu cetățenii și cu implicarea acestora este asigurată prin crearea posibilităților de participare a cetățenilor, a asociațiilor constituite în corespundere cu legea și a altor părți interesate (denumite în continuare "părți interesate") la procesul decizional al entității publice. Regulile cu privire la procedurile de asigurare a transparenței în procesul decizional al entităților publice și derogările de la ele sunt prevăzute de Regulamentul Parlamentului, Legea privind transparența în procesul decizional și actele normative ale Guvernului.

(2) Conducătorul entității publice sau, după caz, a entității publice superioare este obligat:

- a) să instituie mecanisme de cooperare și de parteneriat cu societatea prin adoptarea regulilor interne privind procedurile de informare, consultare și participare în procesul de elaborare și adoptare a deciziilor, a listei generale a părților interesate, precum și prin desemnarea agenților publici responsabili de asigurarea transparenței procesului decizional din entitatea publică;
- b) să asigure informarea publicului asupra organizării procesului decizional prin:
 - publicarea informației referitoare la programele (planurile) anuale de activitate ale entității publice;
 - publicarea informației privind regulile interne și lista generală a părților interesate, privind agenții publici desemnați în conformitate cu lit.a),
 - informarea publicului, prin intermediul anunțurilor scrise, privind inițierea elaborării deciziei sau, după caz, privind retragerea unui proiect de decizie din procesul de elaborare;
 - punerea la dispoziția părților interesate a proiectului de decizie și a materialelor aferente acestuia;
 - publicarea raportului anual privind asigurarea transparenței procesului decizional în cadrul entității publice;
- c) să asigure recepționarea și examinarea recomandărilor părților interesate în scopul utilizării lor la elaborarea proiectelor de decizii;
- d) să asigure consultarea opiniei părților interesate de examinarea proiectelor de decizii;
- e) să asigure anunțarea și organizarea ședințelor publice la care se adoptă deciziile;
- f) să asigure informarea publicului referitor la deciziile adoptate atât în regim obișnuit, cât și în regim de urgență, cu prezentarea argumentării;

g) să sancționeze disciplinar conducătorii entităților publice sau, după caz, a agenților publici cărora le-a fost încredințată asigurarea realizării obligațiilor prevăzute la lit.a)-f) în conformitate cu regulile interne stabilite și legislația specială în domeniu, prevăzută la alin.(1).

Articolul 21. Asigurarea accesului la informații de interes public

(1) Întru eficientizarea procesului de informare a populației și a controlului efectuat de către cetățeni asupra activității entităților publice, stimularea formării opiniilor și participării active a populației la procesul de luare a deciziilor se garantează accesul la informații de interes public cu privire la activitatea entității publice. În acest scop, conducătorul entității publice și agenții publici asigură accesul liber la informațiile oficiale, asigurând informarea activă, corectă și la timp a cetățenilor asupra chestiunilor de interes public și asupra problemelor de interes personal pentru ei.

(2) Conducătorul entității publice are următoarele obligații:

- a) să asigure un spațiu amenajat pentru documentare, accesibil solicitanților;
- b) să desemneze și să asigure instruirea agenților publici responsabili pentru efectuarea procedurilor de furnizare a informațiilor oficiale;
- c) să adopte regulamente cu privire la drepturile și obligațiile agenților publici în procesul de furnizare a documentelor, informațiilor oficiale.

(3) Conducătorul entității publice și agenții publici desemnați responsabili pentru efectuarea procedurilor de furnizare a informațiilor oficiale, în funcție de responsabilitățile distribuite, au următoarele obligații:

- a) să acorde asistență și sprijinul necesar solicitanților pentru căutarea și identificarea informațiilor;
- b) să asigure accesul efectiv la registrele de informații deținute, care vor fi completate în conformitate cu legislația cu privire la registre;
- c) să asigure desfășurarea întrunirilor și ședințelor în mod public, în conformitate cu legislația care reglementează activitatea entității publice;
- d) să asigure publicarea informațiilor ce conțin: descrierea structurii entității publice și adresa acesteia; descrierea funcțiilor, direcțiilor și formelor de activitate ale entității publice; descrierea subdiviziunilor cu competențele lor, programului de lucru al acestora, cu indicarea zilelor și orelor de audiență a agenților publici responsabili de furnizarea informațiilor, documentelor oficiale; deciziile finale asupra principalelor probleme examinate.
- e) să asigure examinarea solicitărilor de acces la informații cu respectarea termenului de furnizare a informației de 15 zile lucrătoare, cu posibilitatea extinderii cu încă 5 zile lucrătoare, după informarea prealabilă a solicitantului despre extindere;
- f) să dea publicității actele entității publice adoptate în conformitate cu legislația ce îi reglementează activitatea;
- g) să păstreze, în termenele stabilite de lege, propriile acte, actele entităților publice, ale căror succesoare sînt, actele ce stabilesc statutul lor juridic;
- h) să asigure protejerea informațiilor ce se află la dispoziția entității publice de accesul, distrugerea sau modificarea nesancționate;
- i) să mențină informațiile, documentele aflate la dispoziția sa, în formă actualizată.

(4) Conducătorul entității publice sau, după caz, agentul public, este în drept să difuzeze de urgență pentru publicul larg informația care i-a devenit cunoscută în cadrul activității entității publice, dacă această informație: poate preîntîmpina sau diminua pericolul pentru viața și sănătatea oamenilor sau a producerii unor prejudicii de orice natură; poate opri răspîndirea informației neveridice sau diminua consecințele negative ale răspîndirii acesteia; comportă o deosebită importanță socială. În acest caz, informarea se face în conformitate cu prevederile Legii privind accesul la informație și a legislației speciale cu privire la protecția avertizorilor de integritate.

(5) Regulile privind asigurarea accesului la informațiile oficiale de interes public și derogările cu privire la informațiile oficiale cu accesibilitate limitată sunt stabilite de Legea privind accesul la informație, precum și de legile speciale ce reglementează activitatea entităților publice. Asigurarea de către conducătorii entităților publice și agenții publici a realizării dreptului de acces la informații

se face cu respectarea limitărilor legale care protejează informația confidențială, secretul de stat, comercial sau bancar, securitatea națională și viața privată a persoanei. Prevederile legislației cu privire la secretul de stat, la secretul comercial sau bancar nu pot fi invocate pentru a crea obstacole agențiilor anticorupție responsabile în vederea recepționării sau ridicării informației cu privire la actele de corupție, asimilate corupției și conexe acestora ce constituie infracțiuni și contravenții, iar furnizarea unor astfel de informații nu poate fi calificată drept divulgare a informațiilor protejate de stat.

Articolul 22. Gestionarea transparentă și responsabilă a patrimoniului public, a finanțelor rambursabile și nerambursabile

(1) În vederea valorificării raționale, eficiente și durabile a resurselor publice, constituite în rezultatul muncii societății prin aportul contribuabililor, inclusiv a alocărilor de finanțe rambursabile și nerambursabile, conducătorul și agenții publici din cadrul entității publice asigură gestionarea alocațiilor bugetare și extra-bugetare, administrează patrimoniul public pe baza principiilor buneii guvernări, garantează transparența achizițiilor publice, implementarea sistemului de management financiar și control și a activității de audit intern în sectorul public.

(2) Conducătorul entității publice are responsabilitatea legală pentru organizarea și implementarea sistemului de management financiar și control în entitatea publică, având următoarele obligații:

- a) să organizeze auditul intern și să asigure resursele necesare pentru ca acesta să fie eficient;
- b) să ofere independență organizațională și funcțională unității de audit intern, inclusiv prin plasarea acesteia nemijlocit în subordonarea sa;
- c) să asigure independența unității de audit intern în realizarea și raportarea activităților de audit intern;
- d) să autorizeze personalul unității de audit intern printr-un ordin privind efectuarea misiunii de audit intern;
- e) să solicite, în scris, de la persoane terțe informația necesară pentru efectuarea auditului intern, la cererea conducătorului unității de audit intern;
- f) să aprobe carta de audit intern, planul strategic și planul anual al activității de audit intern;
- g) să aprecieze, în bază de autoevaluare, organizarea sistemului de management financiar și control și să emită anual, pentru anul precedent, o declarație privind buna guvernare.

(3) Conducătorul entității publice, care întrunește condițiile de autoritate contractată, are următoarele obligații în vederea garantării transparenței procedurilor de achiziții publice:

- a) să asigure crearea unui grup de lucru pentru achiziții publice din rândul agenților publici, inclusiv a celor care sunt specialiști cu experiență profesională în domeniul achizițiilor publice, în limitele personalului scriptic (fiind în drept să constituie câteva grupuri de lucru, în dependență de obiectul achiziției, precum și să atragă din afara entității publice, în calitate de consultanți, specialiști și experți din domeniul în care se efectuează achiziția, cărora să le asigure, în cazurile expres prevăzute de legislație, dreptul de vot în cadrul grupului de lucru);
- b) să asigure includerea reprezentanților societății civile în componența grupului de lucru pentru fiecare procedură de achiziție în parte, dacă a fost depusă o cerere scrisă în acest sens cu cel puțin două zile pînă la data-limită de depunere a ofertelor;
- c) să asigure reprezentanților societății civile incluși în grupul de lucru dreptul de vot consultativ sau dreptul la opinie separată, care să se expună în actul deliberativ al grupului respectiv;
- d) să asigure evidența strictă a cererilor parvenite de la societatea civilă, iar în cazul în care sînt depuse mai multe cereri, prin care se solicită admiterea unui număr al reprezentanților societății civile ce ar depăși o treime în raport cu numărul de membri cu drept de vot deliberativ – să asigure desemnarea acestora prin tragere la sorți (avînd totodată dreptul să decidă asupra includerii reprezentanților societății civile în componența grupului de lucru fără plafonarea prevăzută);
- e) să asigure exercitarea în mod autonom, imparțial și bazată pe lege a atribuțiilor membrilor grupului de lucru pentru achiziții publice, pe care aceștia să le poată desfășura liber de influențe necorespunzătoare și conflicte de interese;

f) să tragă la răspundere disciplinară agenții publici din cadrul grupului de lucru pentru achiziții dacă aceștia nu au respins, nu au raportat și au admis exercitarea influențelor necorespunzătoare asupra lor, conform prevederilor art.16 alin.(2) lit.f);

g) să încheie contractele de achiziții publice, atribuite de către grupul de lucru pentru achiziții publice contracte de achiziții publice cu operatorii economici;

h) să-și asume responsabilitatea de executarea și gestionarea contractelor de achiziții publice în termenele și condițiile prevăzute de acestea.

(4) Grupul de lucru pentru achiziții publice, creat de entitatea publică, este chemat să asigure eficiența achizițiilor publice, obiectivitatea și imparțialitatea în cadrul procedurilor de achiziție publică, publicitatea și transparența procedurilor de achiziție publică și să transmită, la solicitarea Agenției Achiziții Publice, orice informație privind încheierea și executarea contractelor de achiziții publice. În acest sens, grupul de lucru pentru achiziții publice urmează:

a) să elaboreze planuri anuale și trimestriale de efectuare a achizițiilor publice;

b) să întocmească anunțuri și/sau invitații în cadrul procedurilor de achiziție publică;

c) să elaboreze documentația de atribuire și alte documente aplicabile în cadrul procedurilor de achiziție publică;

d) să inițieze și să desfășoare procedurile de achiziție publică;

e) să asigure participarea largă a operatorilor economici la procedurile de achiziție publică;

f) să examineze, evalueze și să compare ofertele operatorilor economici prezentate în cadrul procedurilor de achiziție publică;

g) să atribuie contracte de achiziții publice;

h) să întocmească dări de seamă privind rezultatul procedurilor de achiziție publică și să le prezinte Agenției Achiziții Publice;

i) să monitorizeze contractele de achiziții publice;

j) să păstreze și să țină evidența tuturor documentelor întocmite și aplicate în cadrul procedurilor de achiziție publică.

(5) Prevederile prezentului articol se completează și se aplică în mod corespunzător entităților publice și stabilește obligații pentru conducătorii și agenții publici din cadrul acestora în măsura în care acestea rezultă din prevederile Legii privind controlul financiar public intern, Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale, Legii privind achizițiile publice, actele normative ale Guvernului și cele departamentale ale Ministerului Finanțelor.

Articolul 23. Respectarea normelor de etică și deontologie profesională

(1) În vederea instituirii unui climat de încredere și respect reciproc între cetățeni și entitatea publică, urmărind scopul creării și menținerii prestigiului, sporirii prestației, eliminării birocrăției și manifestărilor de corupție din cadrul entității publice, conducătorii și agenții publici promovează normele de etică și deontologie profesională în cadrul entității publice și informează publicul cu privire la conduita etică și deontologia profesională la care cetățenii sînt îndreptățiți să se aștepte din partea conducătorului și a agenților publici în realizarea activității profesionale.

(2) Conducătorul entității publice are următoarele obligații:

a) să instituie și să implementeze norme de etică și/sau deontologie profesională ținînd cont de specificul de activitate, standardele naționale și internaționale în domeniu, iar dacă adoptarea acestor norme este dată în competența altei autorități responsabile, să elaboreze și să propună spre adoptare proiectul acestor norme de etică și/sau deontologie profesională;

b) să asigure instruirea agenților publici cu privire la normele de etică și/sau deontologie profesională;

c) să ofere exemplul propriu agenților publici de respectare a normelor de etică și/sau deontologie profesională în activitatea pe care o desfășoară;

d) să publice pe pagina web a entității publice normele de etică și/sau deontologie profesională al agenților publici;

e) să creeze sau, după caz, să desemneze subdiviziunea responsabilă de monitorizarea respectării de către agenții publici a normelor de etică și deontologie profesională;

f) să atragă la răspundere disciplinară agenții publici care încalcă normele de etică și/sau deontologie profesională, iar în cazul în care încălcările admise întrunesc elementele componente ale unor contravenții sau infracțiuni, să sesizeze agențiile anticorupție responsabile.

(3) Agenții publici sunt obligați să cunoască și să respecte normele de etică și/sau deontologie profesională ale entității publice.

(4) Normele de etică și/sau deontologie profesională adoptate în cadrul entității publice se aplică în mod complementar cu prevederile Legea privind Codul de conduită a funcționarului public, precum și de legislația specială care reglementează activitatea categoriilor respective de agenți publici.

Articolul 24. Respectarea regimului de restricții și limitări în legătură cu încetarea mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu și migrarea în sectorul privat al agenților publici

(1) Pentru a asigura funcționarea entității publice în interes public și în afara conflictelor de interese cu foștii agenți publici care au migrat în sectorul privat (pantuflij), conducătorii entităților publice, agenții publici și agențiile anticorupție responsabile urmează să asigure respectarea regimului de restricții și limitări în legătură cu încetarea mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu, completat, după caz, cu reguli specifice fiecărei categorii de agenți publici, prevăzute în legislația specială care le reglementează activitatea (în continuare, regimul restricțiilor și limitărilor post-angajare).

(2) Agentul public este obligat să întreprindă următoarele măsuri în vederea asigurării respectării regimului restricțiilor și limitărilor post-angajare:

a) să comunice în termen de trei zile lucrătoare din momentul în care i-au fost aduse la cunoștință oferte pe care are intenția să le accepte, conducătorului entității publice în care activează sau, după caz, conducătorului entității publice superioare sau Centrului Național Anticorupție, toate ofertele de muncă pe care intenționează să le accepte în legătură cu încetarea raporturilor de muncă sau de serviciu, încheierea contractelor comerciale;

b) să evite, timp de un an, angajarea în cadrul organizațiilor comerciale dacă a avut atribuții directe de supraveghere și control pe parcursul ultimului an de activitate în cadrul entității publice înainte de încetarea mandatului, a raportului de muncă sau de serviciu în cadrul acestei entități;

c) să evite, timp de un an, încheierea contractelor comerciale cu entitatea publică în care acesta a activat pe parcursul ultimului an înainte de încetarea mandatului, a raportului de muncă sau de serviciu în cadrul acestei entități;

d) să evite, timp de un an, exercitarea atribuțiilor de reprezentare a intereselor persoanelor fizice și juridice în fața entității publice în care acesta a activat pe parcursul ultimului an înainte de încetarea mandatului, a raportului de muncă sau de serviciu în cadrul acestei entități.

(3) Conducătorul entității publice sau a entității publice superioare este obligat să întreprindă următoarele măsuri de asigurare a respectării regimului restricțiilor și limitărilor post-angajare:

a) să dispună acțiunile administrative necesare, timp de un an, de evitare a viitoarelor conflicte de interese în cadrul entității publice în legătură cu comunicarea ofertelor de muncă sau, după caz, de angajare a agentului public în cadrul organizațiilor comerciale, după încetarea mandatului, a raportului de muncă sau de serviciu a acestuia cu entitatea publică;

b) să evite, timp de un an, încheierea contractelor comerciale cu organizația comercială în care activează persoana care, pe parcursul ultimului an, a fost agent public încadrat în entitatea pe care o conduce, înainte de a înceta mandatul, raportul de muncă sau de serviciu în entitatea dată;

c) să evite, timp de un an, încheierea contractelor comerciale cu organizația comercială în care persoanele apropiate persoanei care, pe parcursul ultimului an, a fost agent public încadrat în entitatea pe care o conduce, înainte de a înceta mandatul, raportul de muncă sau de serviciu în entitatea dată, dacă aceste persoane apropiate dețin cote în capitalul social ori lucrează în structuri de conducere sau de revizie;

d) să dispună acțiunile administrative necesare, timp de un an, de refuzare a reprezentării intereselor persoanelor fizice și juridice în fața entității publice pe care o conduce de către persoana

care, pe parcursul ultimului an, a fost agent public încadrat în entitatea pe care o conduce, înainte de a înceta mandatul, raportul de muncă sau de serviciu în entitatea dată.

Capitolul III. CONTROLUL INTEGRITĂȚII ÎN SECTORUL PUBLIC

Articolul 25. Măsurile de control al integrității în sectorul public

(1) Eficiența cultivării climatului de integritate instituțională și profesională este supusă verificărilor din partea conducătorilor entităților publice, a agențiilor anticorupție responsabile, a organizațiilor din societatea civilă și mass-media.

(2) Conducătorii entităților publice sunt responsabili de aplicarea următoarelor măsuri de control al integrității în sectorul public:

a) evitarea riscurilor de corupție în procesul de elaborare a proiectelor de acte legislative, normative și departamentale (riscuri viitoare);

b) managementul riscurilor de corupție (riscuri existente).

(3) Centrul Național Anticorupție este responsabil de aplicarea următoarelor măsuri de control al integrității în sectorul public:

a) expertiza anticorupție;

b) evaluarea integrității instituționale, inclusiv testarea integrității profesionale și gestionarea cazierului de integritate profesională a agenților publici, cu excepția agenților publici prevăzuți la alin.(4) lit.b).

(4) Centrul Național de Integritate este responsabilă de aplicarea următoarelor măsuri de control al integrității în sectorul public:

a) controlul declarațiilor de averi și interese;

b) controlul respectării regimului conflictelor de interese;

c) controlul respectării regimului de incompatibilități, restricții și limitări.

(5) Serviciul de Informații și Securitate este responsabil de aplicarea următoarelor măsuri de control al integrității în sectorul public:

a) verificarea titularilor și candidaților la funcții publice;

b) testarea integrității profesionale a propriilor agenți publici și a celor din cadrul Centrului Național Anticorupție, precum și gestionarea cazierului de integritate profesională în privința acestora.

(6) Societatea civilă și mass-media exercită măsuri de implicare civică și control public asupra tuturor domeniilor de interes public, în special prin:

a) participarea în procesele decizionale ale entităților publice;

b) asigurarea accesului la informații, prin solicitarea informațiilor oficiale deținute de entitățile publice și informarea corespunzătoare a societății cu privire la subiectele de interes public;

c) întocmirea și publicarea articolelor, studiilor, analizelor, sondajelor, monitorizărilor, rapoartelor și a altor tipuri de informații despre fenomenul corupției, riscurile de corupție, manifestările de corupție, incidentele de integritate din cadrul entităților publice, politicile naționale, sectoriale și instituționale de promovare a integrității în sectorul public.

Secțiunea 1.

Controlul integrității asigurat în interiorul entităților publice

Articolul 26. Înlăturarea riscurilor de corupție în procesul de elaborare a proiectelor

Conducătorul entității publice și agenții publici responsabili de elaborarea proiectelor de acte legislative, normative și departamentale sunt obligați să nu admită cu bună-știință și să înlăture riscurile reglatorii de corupție, promovarea intereselor private în detrimentul interesului public și prejudicierea intereselor legitime ale persoanelor și/sau a interesului public în procesul de elaborare a proiectului.

Articolul 27. Managementul riscurilor instituționale de corupție

(1) Managementul riscurilor de corupție este procesul desfășurat în cadrul entității publice prin care are loc evaluarea internă a riscurilor de corupție, în vederea identificării și gestionării riscurilor de corupție aferente activității profesionale.

(2) Conducătorul entității publice este responsabil de asigurarea managementului riscurilor de corupție în contextul implementării standardelor de etică și integritate profesională prevăzute de Legea privind controlul financiar public intern.

(3) Procesul de management al riscurilor de corupție în cadrul entității publice se documentează într-un registru special, care include:

- a) descrierea activității vulnerabile/obiectivului specific de activitate al entității publice;
- b) riscul de corupție care împiedică realizarea activității / obiectivului specific;
- c) valoarea riscului (gravitatea / importanța riscului);
- d) reacția la risc și acțiunea entității publice;
- e) responsabilul de acțiune;
- f) termenul / perioada de implementare a acțiunii.

Secțiunea 2.

Controlul integrității asigurat de Centrul Național Anticorupție

Articolul 28. Expertiza anticorupție

(1) Expertiza anticorupție este identificarea riscurilor de corupție care pot apărea în legătură cu promovarea proiectelor de acte legislative și normative de către entitățile publice (riscuri regulatorii de corupție) și elaborarea recomandărilor pentru înlăturarea efectelor acestora. Categoriile de riscuri regulatorii de corupție se referă la: formulări lingvistice, coerența legislativă, transparența și accesul la informații, exercitarea drepturilor și obligațiilor persoanei, exercitarea atribuțiilor autorității publice, mecanisme de control, răspunderea și sancțiuni.

(2) Entitățile publice cu drept de inițiativă legislativă (autorii proiectului) au obligația de a supune expertizei anticorupție proiectele de acte legislative și normative (proiectul), cu excepția:

- a) documentelor de politici;
- b) actelor cu caracter individual de remanieri de cadre;
- c) dispozițiilor Guvernului;
- d) hotărârilor Guvernului de aprobare a avizelor asupra proiectelor de legi și decrete ale Președintelui Republicii Moldova;
- e) tratatelor internaționale, a actelor de acordare a deplinelor puteri și de exprimare a consimțământului Republicii Moldova de a fi legată prin tratat internațional.

(3) Expertiza anticorupție se efectuează de Centrul Național Anticorupție asupra proiectului definitivat, în baza propunerilor și obiecțiilor expuse în procesul de avizare de către entitățile publice și de consultare a părților interesate în baza Legii privind transparența în procesul decizional. Raportul de expertiză anticorupție prezintă în mod obligatoriu analiza riscurilor de corupție a procesului legislativ, analiza generală și detaliată a riscurilor de corupție ale prevederilor proiectului și concluzia expertului. În cazul în care va promovează interese private contrar interesului public, raportul de expertiză anticorupție poate include informații despre legăturile dintre autorul proiectului și persoanele afiliate organizațiilor comerciale și necomerciale (fondatori, administratori etc.), în cazul în care asemenea legături au fost stabilite.

(4) Termenul de efectuare a expertizei anticorupție este de 10 zile lucrătoare din momentul transmiterii proiectului la Centrul Național Anticorupție. Dacă proiectul este voluminos sau complex, termenul poate fi extins pînă la 30 de zile lucrătoare, fapt despre care este informat autorul proiectului.

(5) Expertiza anticorupție se efectuează în baza Metodologiei de efectuare a expertizei anticorupție a proiectelor de acte legislative și normative, aprobate de Colegiul Centrului Național

Anticorupție, care stabilește obiectivele și etapele efectuării expertizei anticorupție a proiectelor de acte legislative și normative, descrierea tipologiei riscurilor regulatorii de corupție și structura detaliată a raportului de expertiză anticorupție. Metodologia de efectuare a expertizei anticorupție a proiectelor de acte legislative și normative se publică pe pagina web a Centrului Național Anticorupție

(6) Rapoartele de expertiză anticorupție se semnează de către expertul care le-a întocmit, se expediază autorului proiectului și se publică pe pagina web a Centrului Național Anticorupție.

Articolul 29. Evaluarea integrității instituționale, testarea integrității profesionale și cazierul de integritate

(1) Evaluarea integrității instituționale este procesul de evaluare externă a riscurilor de corupție din cadrul entității publice, în vederea identificării riscurilor de corupție cu ajutorul metodelor analitice și practice (testarea integrității profesionale), descrierii factorilor care determină riscurile identificate și consecințele acestora, precum și oferirii recomandărilor pentru diminuarea lor. Responsabilitatea pentru evaluarea integrității instituționale a entităților publice revine Centrului Național Anticorupție, cu excepțiile prevăzute la art.24 alin.(3) lit.b).

(2) Identificarea riscurilor de corupție are loc în baza examinării practicilor de cultivare a climatului de integritate instituțională, inclusiv a incidentelor de integritate admise de agenții publici din cadrul entității publice, informațiilor transmise de cetățeni, materialelor din mass-media, surselor analitice, precum și a modalităților de afectare a drepturilor omului prin riscurile depistate.

(3) În cadrul testului de integritate profesională sînt create și aplicate de către testor situații virtuale, simulate, similare celor din activitatea de serviciu, materializate prin operațiuni disimulate, condiționate de activitatea și comportamentul agentului public testat, în vederea urmării pasive și stabilirii reacției și a conduitei acestuia, determinînd astfel gradul de afectare a climatului de integritate instituțională și riscurile de corupție în cadrul entității publice. Agenții publici supuși testării integrității profesionale sînt selectați în mod aleatoriu, în funcție de riscurile de corupție identificate. Activitatea de testare a integrității profesionale este desfășurată sub control judiciar.

(4) Descrierea riscurilor de corupție identificate, confirmate, după caz, în cadrul testării integrității profesionale și analiza factorilor de risc care sporesc probabilitatea materializării acestor riscuri se face ținînd seama de factorii de risc externi, interni, operaționali și individuali.

(5) Evaluarea integrității instituționale se încheie cu înaintarea recomandărilor, aplicarea cărora va permite entității publice să reducă manifestările de corupție în rîndul agenților publici și să îmbunătățească climatul de integritate instituțională.

(6) Raportul integral privind rezultatele evaluării integrității instituționale se transmite conducătorului entității publice, iar în cazul rezultatelor negative ale testării integrității profesionale – concomitent sînt transmise materialele ce le confirmă. Centrul Național Anticorupție publică pe pagina sa web versiunea depersonalizată a raportului privind rezultatele evaluării integrității instituționale, iar în cazurile prevăzute de Legea privind evaluarea integrității instituționale – publică versiunea integrală a raportului.

(7) Cazierul privind integritatea profesională a agenților publici asigură evidența rezultatelor testării integrității profesionale necesare în cadrul procedurilor de angajare în entitățile publice. Înregistrarea informației în Cazierul privind integritatea profesională are loc în baza aprecierii rezultatelor testării integrității profesionale de către instanța de judecată. Informația despre rezultatul negativ al testului de integritate profesională, se păstrează în cazier timp de 1 sau, dup caz, 5 ani, în funcție de tipul încălcării admise în cadrul testului de integritate profesională.

(8) Procedura detaliată de efectuare a evaluării integrității instituționale, de testare a integrității profesionale, de întocmire a rapoartelor privind rezultatele acestei evaluări, acțiunile ce urmează a fi întreprinse de către entitățile publice și entitățile publice superioare în urma primirii rapoartelor date, ținerea cazierului privind integritatea profesională sunt reglementate în Legea privind evaluarea integrității instituționale, a regulamentului aprobat de Guvern și a metodologiei aprobate de către Centrul Național Anticorupție.

Secțiunea 3.
Controlul integrității asigurat de
Centrul Național de Integritate

Articolul 30. Controlul averilor și intereselor personale

(1) Controlul averii și intereselor personale ale subiecților declarării se efectuează de către Centrul Național de Integritate în conformitate cu prevederile legislației privind declararea și controlul averii și intereselor personale.

(2) Controlul averii și intereselor personale constă în verificarea declarațiilor de avere și interese personale, a datelor și a informațiilor privind averea existentă, precum și a modificărilor patrimoniale intervenite pe durata exercitării mandatelor, funcțiilor publice sau de demnitate publică, după expirarea termenului de depunere a declarațiilor de avere și interese personale.

(3) Dacă în rezultatul controlului declarațiilor de avere și interese personale se constată că agentul public nu a depus sau a depus tardiv declarația de avere și interese personale, Centrul Național de Integritate aplică agentului public sancțiunea contravențională corespunzătoare.

(4) În cazul constatării nedepunerii declarației de avere și interese personale, Centrul Național de Integritate transmite entității publice în care activează agentul public care exercită o funcție publică sau o funcție de demnitate publică un demers privind remiterea declarației de avere și interese personale în termen de 30 de zile. Nedepunerea declarației de avere și interese personale în acest termen sau refuzul depunerii acesteia constituie temei de încetare a mandatului, a raporturilor de muncă ori de serviciu. Centrul Național de Integritate sesizează imediat conducerea entității publice sau, după caz, a entității publice superioare pentru declanșarea procedurii de încetare a mandatului, raporturilor de muncă sau de serviciu a agentului public.

(5) Centrul Național de Integritate efectuează controlul averii și intereselor personale din oficiu ori la sesizarea persoanelor fizice sau juridice, în conformitate cu prevederile prezentei legi și a metodologiei interne de efectuare a controlului averii și intereselor personale. În procesul de control al averii și intereselor personale, se verifică datele și informațiile privind averea existentă a agentului public precum și, după caz, a membrilor familiei lui (a persoanei cu care agentul public este căsătorit sau se află în concubinaj, persoanelor aflate la întreținerea agentului public și/sau a copiilor săi minori), precum și modificările patrimoniale intervenite pe durata exercitării mandatelor, funcțiilor publice sau de demnitate publică. Controlul poate fi efectuat în cursul a 3 ani după încetarea mandatului, funcției publice sau a funcției de demnitate publică.

(6) În procesul de control a averii și intereselor personale, Centrul Național de Integritate este în drept să solicite tuturor entităților publice implicate, altor persoane fizice sau juridice de drept public sau privat, inclusiv instituțiilor financiare, documentele și informațiile necesare pentru realizarea controlului averii și intereselor personale.

(7) În cazul în care se constată că agentul public deține și alte bunuri decât cele înscrise în declarația de avere și interese personale ori se constată diferențe vădite între veniturile declarate și averea deținută, Centrul Național de Integritate solicită persoanei în cauză informații și dovezi cu privire la justificarea acestei diferențe și are obligația de a o invita pentru a prezenta un punct de vedere în termen de 15 zile de la recepționarea invitației.

(8) În cazul în care, după exprimarea verbală sau în scris a punctului de vedere al agentului public invitat sau, în cazul neprezentării acestuia în termen de 15 zile de la confirmarea recepționării invitației, se constată că între averea dobândită pe parcursul exercitării funcției și veniturile obținute în aceeași perioadă este o diferență vădită (substanțială) și deținerea averii este cu caracter nejustificat, Centrul Național de Integritate se adresează instanței de judecată competente pentru dispunerea confiscării averii cu caracter nejustificat.

(9) În cazul în care se constată existența unor probe sau indici privind săvârșirea unor fapte penale sau se constată existența anumitor încălcări ale legislației fiscale, Centrul Național de Integritate sesizează Centrul Național Anticorupție, iar acesta pornește urmărirea penală sau, după caz, sesizează organele fiscale în vederea stabilirii obligațiilor fiscale ale agentului public.

(10) În cazul în care se constată că membrii familiei agentului public nu i-au furnizat acestuia informația despre averea și veniturile sale, Centrul Național de Integritate le va aplica sancțiunea contravențională corespunzătoare.

Articolul 31. Controlul conflictelor de interese, a incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor

(1) Controlul conflictelor de interese, a incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor ale agenților publici subiecți ai declarării se efectuează de către Centrul Național de Integritate în conformitate cu prevederile legislației privind declararea și controlul averii și intereselor personale.

(2) În cadrul procedurii de control al respectării regimului juridic al conflictului de interese, incompatibilităților sau restricțiilor, persoana supusă controlului este invitată să prezinte Centrului Național de Integritate un punct de vedere, care poate fi prezentat în termen de 15 zile de la recepționarea invitației.

(3) Urmare a controlului, se constată, după caz, încălcarea sau nu de către agentul public al regimului conflictelor de interese, incompatibilităților, restricțiilor și/sau limitărilor. În cazul constatării încălcărilor agentul public este atras la răspundere disciplinară, contravențională sau, după caz, penală.

(4) Rezultatele controlului sunt aduse la cunoștința agentului public, acesta fiind în drept să le conteste, în conformitate cu prevederile legislației în vigoare.

(5) Concomitent cu atragerea la răspundere pentru încălcarea regimului conflictului de interese, Centrul Național de Integritate sau persoana care se consideră lezată într-un drept al său, a libertății ori a unui interese legitim al său ca urmare a unui conflict de interese adresează instanței de judecată o cerere de anulare a actului administrativ emis/adoptat, actului juridic încheiat direct sau prin persoane terțe sau deciziei luate cu încălcarea dispozițiilor legale privind conflictul de interese, cu excepția cazurilor când anularea actelor menționate vor aduce daune interesului public. Instanța de judecată poate dispune suplimentar satisfacerea cererii de anulare repunerea părților în situația anterioară.

(6) La rămânerea definitivă a actului de constatare a încălcării regimului juridic al incompatibilităților, Centrul Național de Integritate sesizează în termen de 15 zile conducerea entității publice sau autorității responsabile de numirea în funcție a subiectului declarării pentru declanșarea procedurii disciplinare împotriva persoanei în privința căreia s-a constatat încălcarea regimului juridic al incompatibilităților sau, după caz, în vederea încetării mandatului, raporturilor de muncă sau de serviciu ale acesteia. În cazul contestării de către agentul public în instanța de judecată a constatării Centrului Național de Integritate cu privire la încălcarea regimului juridic al incompatibilităților, instanța de judecată, la solicitarea Centrului Național de Integritate, suspendă agentul public din funcție pe durata litigiului, pînă la pronunțarea unei hotărâri judecătorești definitive.

(7) În cazul constatării încălcării regimului juridic al restricțiilor și/sau limitărilor, Centrul Național de Integritate aplică sancțiunea contravențională corespunzătoare. La rămânerea definitivă a actului de constatare contravențională a încălcării regimului juridic al restricțiilor și/sau limitărilor, Centrul Național de Integritate sesizează în termen de 15 zile organele competente pentru declanșarea procedurii disciplinare împotriva agentului public sau, după caz, în vederea încetării mandatului, raporturilor de muncă sau de serviciu ale acestuia.

(8) Centrul Național de Integritate ține Registrul de stat al persoanelor care au interdicția de a ocupa o funcție publică sau de demnitate publică.

Secțiunea 4.

Controlul integrității asigurat de Serviciul de Informații și Securitate

Articolul 32. Verificarea candidaților și titularilor la funcții publice

(1) Verificarea candidaților și titularilor la funcții publice se realizează de către Serviciul de Informații și Securitate în cazurile și în modul prevăzut de Legea nr.271 din 18 decembrie 2008 privind verificarea titularilor și a candidaților la funcții publice.

(2) Numirea candidatului în funcție publică se efectuează doar după verificarea acestuia și emiterea deciziei de compatibilitate cu interesele funcției publice, în conformitate cu prevederile Legii nr.271 din 18 decembrie 2008 privind verificarea titularilor și a candidaților la funcții publice.

(3) Autoritățile publice competente sînt obligate să inițieze verificarea titularilor și candidaților la funcții publice. Titularii aflați în aceeași funcție sunt verificați cu frecvența de odată la 5 ani.

(4) Entitățile publice sînt obligate să informeze Serviciul de Informații și Securitate despre cazurile de încălcare de către titulari și candidați a condițiilor și restricțiilor stabilite de lege pentru ocuparea funcției de agent public, despre factorii de risc deveniți cunoscuți și despre alte împrejurări ce prezintă amenințare pentru interesele securității naționale.

(5) Titularii și candidații sînt informați în scris despre inițierea verificării și despre drepturile și obligațiile lor în legătură cu verificarea.

Articolul 33. Evaluarea integrității instituționale, testarea integrității profesionale și cazierul privind integritatea profesională a agenților publici din cadrul Centrului Național Anticorupție și a Serviciului de Informații și Securitate

(1) Serviciul de Informații și Securitate desfășoară evaluarea integrității instituționale în privința Centrului Național Anticorupție, iar evaluarea Serviciului de Informații și Securitate – subdiviziunea de securitate internă a acestuia, în condițiile art.28 și ale Legii cu privire la evaluarea integrității instituționale.

(2) În cazul evaluării integrității instituționale a Serviciului de Informații și Securitate, subdiviziunea de securitate internă are posibilitatea de a parcurge toate etapele evaluării sau doar etapa de testare a integrității profesionale a agenților publici din cadrul Serviciului.

(3) Cazierul privind integritatea profesională a agenților publici din cadrul Centrului Național Anticorupție și a Serviciului de Informații și Securitate este ținut de către Serviciul de Informații și Securitate, în conformitate cu prevederile Legii cu privire la evaluarea integrității instituționale și a regulamentului adoptat de Guvern.

Secțiunea 4.

Controlul integrității asigurat de către alte autorități competente

Articolul 34. Atribuțiile de control al integrității ale altor autorități competente

Controlul executării prevederilor legislative în domenii importante climatului de integritate publică este exercitat de următoarele autorități competente:

a) Comisia Electorală Centrală – în privința verificării finanțării partidelor politice și a campaniilor electorale;

b) Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor – în privința monitorizării financiare a persoanelor expuse politic;

c) Cancelaria de Stat – în privința verificării respectării legislației în domeniul politicilor de personal și a normelor de conduită în cadrul serviciului public, precum și de asigurare a transparenței în procesul decizional de către autoritățile publice centrale de specialitate;

d) Curtea de Conturi – în privința auditului public extern asupra administrării patrimoniului public, a modului de formare, gestionare și utilizare a resurselor bugetului public național, inclusiv a celor alocate partidelor politice;

e) Ministerul Finanțelor – în privința pregătirii și certificării auditorilor interni din cadrul entităților publice, precum și în privința monitorizării implementării standardelor de control financiar public intern;

f) Agenția Achiziții Publice – în privința respectării regulilor de achiziții publice;

g) Inspekția Financiară – în privința verificării activității economico-financiare a entităților publice, inclusiv prin investigații operative și analize documentare.

Capitolul IV. CONSOLIDAREA INTEGRITĂȚII ÎN SECTORUL PUBLIC

Articolul 35. Măsuri de consolidare a integrității în sectorul public

(1) În cazul în care agenții publici întâmpină dificultăți în implementarea măsurilor de asigurare a integrității politice sau instituționale, precum și de aplicare a măsurilor de control a integrității în sectorul public, conducătorii entităților publice pot aplica, după caz, următoarele măsuri de consolidare:

- a) desfășurarea instruirilor, a activităților de sensibilizare a agenților publici sau a cetățenilor;
- b) elaborarea și punerea în aplicare a ghidurilor, metodologiilor etc.;
- c) adoptarea și implementarea planurilor de integritate.

(2) Agenții publici pot solicita aplicarea unor asemenea măsuri și au obligația să se conformeze măsurilor de consolidare a integrității aplicate în cadrul entității publice.

(3) Centrul Național Anticorupție, autoritățile publice competente și, după caz, societatea civilă și mass-media acordă suportul necesar entităților publice în vederea consolidării integrității acestora, la solicitarea conducătorilor entităților publice, a entităților publice superioare și ale agenților publici.

(4) Centrul Național Anticorupție, autoritățile publice competente, reprezentanții societății civile și mass-media pot propune entităților publice suport pentru consolidarea integrității lor, acordându-l cu acceptul conducătorilor entităților date. Campaniile de sensibilizare publică a cetățenilor, ghidurile și metodologiile pentru cetățeni cu privire la aspecte sensibile pentru integritatea agenților publici pot fi inițiate de către Centrul Național Anticorupție, autoritățile publice competente, reprezentanții societății civile și mass-media și fără acordul entităților publice.

Articolul 36. Planul de integritate

(1) Planul de integritate este planul intern adoptat de conducătorul entității publice și/sau de entitatea publică superioară ca urmare a evaluării integrității instituționale, prin care climatul de integritate instituțională poate fi dezvoltat și consolidat în perioada de implementare.

(2) După primirea raportului de evaluare a integrității instituționale în care se constată riscuri de corupție în cadrul entității publice, entitatea publică sau, după caz, entitatea publică superioară adoptă planul de integritate în termen de o lună de la primirea raportului și îl implementează în termen de două luni din momentul adoptării. Planul de integritate trebuie să asigure, cel puțin, îndeplinirea recomandărilor și a cerințelor minime formulate în raportul menționat.

(3) La expirarea termenului de implementare, entitatea publică sau, după caz, entitatea publică superioară, întocmește un raport cu privire la implementarea planului de integritate, pe care îl publică pe pagina sa web și îl transmite agenției anticorupție responsabile care a evaluat integritatea instituțională.

(4) Implementarea planului de integritate se consideră de succes dacă toate sau majoritatea măsurilor incluse în plan au fost realizate, iar nerealizarea măsurilor din plan nu a avut loc din motive imputabile entității publice, precum și dacă rezultatele evaluării repetate a integrității instituționale a entității publice denotă neimplicarea agenților publici în manifestări de corupție, o implicare mai mică a acestora în astfel de manifestări în comparație cu rezultatele evaluării precedente, dar, în orice caz, denotă o implicare mai mică de o treime a agenților publici în incidente de integritate.

(5) Planul de integritate se consideră eșuat în caz de neadoptare în termen a planului, nerealizarea în termen a măsurilor incluse în plan din motive imputabile entității publice și în caz de implicare a cel puțin o treime sau mai mare a agenților publici în incidente de integritate, constatată în cadrul evaluării repetate a integrității instituționale. Conducătorul entității publice poate fi sancționat disciplinar, inclusiv cu eliberarea din funcție în cazul eșuării planului de integritate.

(6) Procedura de adoptare, implementare și consecințele detaliate ale eșuării planului de integritate sunt reglementate prin Legea privind evaluarea integrității instituționale.

Capitolul V. CULTIVAREA INTEGRITĂȚII ÎN SECTORULUI PRIVAT

Articolul 37. Măsuri de asigurare a integrității sectorului privat în relațiile cu sectorul public

(1) Climatul de integritate a mediului de afaceri în relațiile cu sectorul public se cultivă prin:

- a) respectarea procedurilor de achiziții publice;
- b) respectarea limitărilor publicității ale agenților publici;
- c) respectarea restricțiilor și limitărilor foștilor agenți publici;
- d) respectarea normelor de etică a afacerilor;
- e) sisteme de control intern;

f) transparența acționariatului, fondatorilor, administratorilor și beneficiarilor efectivi ai organizațiilor comerciale;

g) transparența afacerilor statului cu sectorul privat.

(2) Responsabilitatea pentru cultivarea climatului de integritate a mediului de afaceri în relațiile cu sectorul public aparține administrației organizațiilor comerciale.

(3) Nerealizarea măsurilor prevăzute la alin.(1) duce la compromiterea climatului de integritate în sectoarele public și privat, la apariția manifestărilor de corupție, afectarea interesului public și atrage răspunderea organizațiilor comerciale și a administrației acestora, iar, după caz, și răspunderea agenților publici, în modul prevăzut de Capitolul VII din prezenta lege.

Articolul 38. Respectarea restricțiilor și limitărilor foștilor agenți publici

Pentru a nu periclita integritatea instituțională a entităților publice, organizațiile comerciale sînt obligate:

a) să evite, timp de un an, angajarea persoanei care, pe parcursul ultimului an a activat în cadrul entității publice și a avut, înainte de încetarea mandatului, a raportului de muncă sau de serviciu, atribuții directe de supraveghere și control a respectivei organizații comerciale;

b) să evite, timp de un an, acordarea împuternicirilor de reprezentare în fața entității publice persoanei care, pe parcursul ultimului an, a activat în cadrul unei asemenea entități.

Articolul 39. Etica afacerilor

(1) Codurile de etică în sectorul privat stabilesc principiile și regulile ce guvernează procesele manageriale și conduita corectă în afaceri. Etica afacerilor presupune respectarea intereselor organizației comerciale, precum și cele ale partenerilor, consumatorilor, societății în ansamblu, fiind interzisă provocarea pagubelor concurenților, care nu se încadrează în limitele legislației concurenței.

(2) Codurile de etică se adoptată la nivelul asociațiilor profesionale ale mediului de afaceri, fiind preluate și dezvoltate la nivelul organizației comerciale, în conformitate cu prevederile legislației Republicii Moldova și principiile businessului internațional, adoptate prin intermediul codurilor internaționale de etică în afaceri.

Articolul 40. Sisteme de control intern

(1) Sistemele de control intern oferă un mecanism de asigurare a integrității situațiilor financiare, precum și activităților financiare în afaceri. Controalele interne se organizează asupra managementului financiar, iar rezultatele sistemului de control intern se reflectă în proceduri și îndrumare pentru respectarea lor.

(2) Sistemul de control intern trebuie să furnizeze:

- mecanismul de prevenire și detectare a fraudelor și erorilor;
- politici și proceduri prin care sunt înregistrate tranzacțiile și care permit pregătirea declarațiilor financiare în concordanță cu standardele naționale în domeniul contabilității;

- protejarea bunurilor și informației societății comerciale, cu excepțiile prevăzute de lege.

(3) Sistemele de control intern se organizează la nivelul societăților comerciale, fiind preluate sau elaborate în conformitate cu prevederile legislației Republicii Moldova și principiile businessului internațional.

Articolul 41. Transparența acționariatului, fondatorilor, administratorilor și beneficiarilor efectivi ai organizațiilor comerciale

(1) În vederea asigurării încrederii societății față de integritatea sectorului privat, informațiile cu privire la acționarii, fondatorii, administratorii și beneficiarii efectivi ai organizațiilor comerciale se consideră de interes public, iar deținătorii acestor informații asigură accesul în regim on-line la ele.

(2) Organizațiile comerciale care au în calitate de fondator, acționar sau deținător al cotelor-părți persoane juridice înregistrate în jurisdicții care nu implementează standarde internaționale de transparență (inclusiv a structurii acționariatului, fondatorilor, administratorilor etc.), persoane fizice cetățeni ai acestor jurisdicții, precum și alte persoane fizice și juridice beneficiari efectivi ai cărora sunt alte persoane fizice pot fi înregistrate în Republica Moldova doar cu condiția identificării beneficiarilor efectivi.

(3) Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor publică în Monitorul Oficial și pe pagina web lista jurisdicțiilor care nu implementează standarde internaționale de transparență, precum și actualizează periodic informația dată.

Articolul 42. Transparența afacerilor statului cu sectorul privat

(1) Activele din sectorul public, precum și cele ce aparțin și/sau sunt gestionate de întreprinderile de stat, municipale sau societăți comerciale cu capital de stat sau cu capital al administrației publice locale pot fi transferate în sectorul privat prin intermediul procedurilor de parteneriat public-privat, privatizare, concesiune sau încheiere a altor tipuri de contracte comerciale doar în condiții de transparență și liberă concurență, cu respectarea prevederilor legislației privind transparența în procesul decizional.

(2) Statul, autoritățile publice centrale și locale, întreprinderile de stat, municipale sau întreprinderile controlate de acestea (domeniul afacerilor statului) nu pot încheia contracte comerciale cu implicarea altor jurisdicții care nu implementează standarde internaționale de transparență. Dacă nu există restricția contractuală de subcontractare ulterioară, persoanele fizice sau juridice, rezidente sau nerezidente care au încheiat contracte comerciale în domeniul afacerilor statului au interdicția de subcontractare, indiferent de numărul sub-contractatelor încheiate, cu implicarea jurisdicțiilor menționate în următorii 5 ani.

Capitolul VI.

SANȚIONAREA LIPSEI INTEGRITĂȚII ÎN SECTOARELE PUBLIC ȘI PRIVAT

Articolul 43. Răspunderea pentru lipsa integrității

(1) Integritatea în sectorul public lipsește în cazul nerespectării de către partidele politice și parlamentari a climatului de integritate politică, nerespectării de către entitățile și agenții publici a climatului de integritate instituțională și a cerințelor de integritate profesională. Integritatea în sectorul privat lipsește în cazul nerespectării de către organizațiile comerciale a climatului de integritate a mediului de afaceri în relațiile cu sectorul public și principiile de conduită etică în afaceri.

(2) Lipsa integrității în sectoarele public și privat conduc la săvârșirea actelor de corupție, asimilate corupției și conexe acestora și atrag răspunderea, după caz penală, contravențională, disciplinară sau civilă.

(3) Responsabilitatea pentru constatarea și examinarea manifestărilor de corupție revine Procuraturii Anticorupție, Centrului Național Anticorupție, Centrului Național de Integritate și

organelor Ministerului Afacerilor Interne, în conformitate cu prevederile Codului de procedură penală și ale Codului contravențional.

Articolul 44. Actele de corupție

(1) Actele de corupție reprezintă infracțiuni și contravenții, săvârșite în sectorul public și în cel privat, sancționarea cărora este prevăzută de Codul penal și Codul Contravențional.

(2) Sînt infracțiuni următoarele acte de corupție:

- a) coruperea activă;
- b) darea de mită;
- c) coruperea alegătorilor;
- d) coruperea pasivă;
- e) luarea de mită;
- f) primirea unei remunerații ilicite pentru îndeplinirea lucrărilor legate de deservirea populației;
- g) traficul de influență;
- h) manipularea unui eveniment;
- i) pariuri aranjate;
- j) finanțarea ilegală a partidelor politice sau a campaniilor electorale, încălcarea modului de gestionare a mijloacelor financiare ale partidelor politice sau ale fondurilor electorale;
- k) delapidarea patrimoniului public;
- l) delapidarea mijloacelor din fondurile externe;
- m) utilizarea contrar destinației a mijloacelor din împrumuturile interne sau fondurile externe;

(3) Sunt contravenții următoarele acte de corupție:

- a) primirea de recompensă nelegitimă sau de folos material (dacă fapta nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii);
- b) utilizarea fondurilor nedeclarate, neconforme sau venite din străinătate pentru finanțarea partidelor politice;
- c) utilizarea contrar destinației a mijloacelor din împrumuturile interne sau fondurile externe, obținerea frauduloasă a mijloacelor din fonduri externe, însușirea patrimoniului public sau a mijloacelor din fondurile externe (dacă fapta nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii).

Articolul 45. Actele asimilate corupției

(1) Actele asimilate corupției reprezintă infracțiuni și contravenții, săvârșite în sectorul public și în cel privat, sancționarea cărora este prevăzută de Codul penal și Codul Contravențional.

(2) Sînt infracțiuni următoarele acte asimilate corupției:

- a) exercitarea atribuțiilor de serviciu în sectorul public în situație de conflict de interese;
- b) exercitarea atribuțiilor de serviciu în sfera privată în situație de conflict de interese;
- c) abuzul de putere sau abuzul de serviciu (în sfera publică);
- d) abuzul de putere sau abuzul de serviciu (în sectorul privat);
- e) excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu;
- f) neglijența în serviciu;
- g) falsificarea rezultatelor votării;
- h) obținerea frauduloasă a mijloacelor din fonduri externe;
- i) falsul în acte publice;
- j) falsul în acte contabile;
- k) tăinuirea averii și a intereselor personale ale declaranților din sectorul public;
- l) tăinuirea averii și a intereselor personale ale declaranților din sfera privată;
- m) îmbogățirea ilicită;
- n) încălcarea regimului de confidențialitate a informațiilor din declarațiile de avere și interese;

- o) încălcarea regulilor de creditare, politicilor de acordare a împrumuturilor sau regulilor de acordare a despăgubirii/ indemnizației de asigurare;
- p) gestiunea defectuoasă sau frauduloasă a băncii;
- q) obstrucționarea supravegherii bancare.
- (3) Sunt contravenții următoarele acte asimilate corupției:
 - a) favoritismul (dacă fapta nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii);
 - b) exercitarea atribuțiilor în situație de conflict de interese;
 - c) abuzul de putere sau abuzul de serviciu (cînd nu întrunește elementele constitutive ale unei infracțiuni);
 - d) excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu (atunci cînd nu întrunește elementele constitutive ale unei infracțiuni);
 - e) excesul de putere privind actele permise;
 - f) încălcarea regimului juridic al incompatibilităților, restricțiilor în ierarhie, limitărilor publicității;
 - g) încălcarea regimului juridic al restricțiilor și limitărilor în legătură cu încetarea mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu și migrarea în sectorul privat al agenților publici (pantuflej);

Articolul 46. Actele conexe actelor de corupție și actelor asimilate corupției

Sunt conexe actelor de corupție orice alte infracțiuni și/sau contravenții săvîrșite împreună sau în legătură directă cu un act de corupție și/sau un act asimilat corupției.

Articolul 47. Faptele coruptibile

- (1) Faptele coruptibile constituie contravenții și abateri disciplinare.
- (2) Sînt contravenții următoarele fapte coruptibile:
 - a) neluarea măsurilor de asigurare a integrității în cadrul entităților publice;
 - b) tănuirea unui act de corupție ori a unui act asimilat corupției sau neluarea măsurilor de rigoare;
 - c) încălcarea regulilor de inițiere și desfășurare a procedurilor de achiziții publice;
 - d) neasigurarea măsurilor de protecție a funcționarului public;
 - e) încălcarea regulilor de depunere a declarației de avere și interese personale;
 - f) nedeclararea sau nesoluționarea conflictului de interese;
 - g) refuzul de conformare deciziei de soluționare a conflictului de interese.
- (3) Sînt abateri disciplinare faptele coruptibile ce referă la toate celelalte tipuri de încălcări ale obligațiilor stabilite pentru agenții publici, conducătorii entităților publice, foștii agenți publici, organizațiile comerciale, registratorii persoanelor juridice și agențiile anticorupție responsabile prevăzute de prezenta lege și de legile care conțin reglementări ce se referă la asigurarea integrității în sectorul public și a integrității în sectorul privat.

Articolul 48. Înlăturarea consecințelor actelor de corupție, asimilate corupției, conexe acestora și ale faptelor coruptibile, repararea prejudiciului

(1) În cazul săvîșirii actelor de corupție, asimilate corupției și conexe acestora, bunurile, serviciile, privilegiile sau avantajele necuvenite transmise pentru a determina comiterea infracțiunii sau pentru a-l răsplăti pe infractor ori bunurile, serviciile, privilegiile sau avantajele necuvenite dobîndite prin săvîșirea infracțiunii, dacă nu sînt restituite persoanei vătămate, în măsura în care nu servesc la despăgubirea acesteia, se confiscă, iar dacă acestea nu se găsesc, condamnatul este obligat la plata echivalentului lor în bani. În toate cazurile, luarea măsurilor asigurătorii este obligatorie.

(2) Înregistrarea organizației comerciale cu încălcarea prevederilor art.41 alin.(2) atrage lichidarea acesteia cu radierea din Registrul de Stat și răspunderea disciplinară a registratorului, dacă acesta nu a luat măsurile necesare în vederea identificării beneficiarilor efectivi.

(3) Deciziile adoptate, contractele încheiate, alte acțiuni sau orice clauză a unei convenții, ale căror obiect sau cauză constituie un act de corupție, asimilat corupției sau conex acestora sînt lovite

de nulitate absolută.

(4) Actele juridice încheiate de către organizațiile comerciale cu entitățile publice cu încălcarea limitărilor de reprezentare ale foștilor agenți publici, prevăzute la art.38 lit.b), precum și cele încheiate de către persoanele juridice înregistrate în Republica Moldova contrar prevederilor art.41 alin.(2) sunt lovite de nulitate absolută.

(5) Orice parte la contract al cărei consimțământ a fost viciat de un act de corupție, asimilat corupției sau conex acestora poate reclama, în modul stabilit de lege, rezilierea/anularea lui, fără a-și prejudicia dreptul la despăgubiri.

(6) Persoana care a suferit un prejudiciu rezultat dintr-un act de corupție, asimilat corupției sau conex acestora are dreptul la repararea acestui prejudiciu în conformitate cu prevederile legislației penale, contravenționale sau, după caz, civile.

(7) După repararea prejudiciului din contul bugetului respectiv, pîrîtul are dreptul de regres față de persoana vinovată în mărimea despăgubirii plătite.

Articolul 49. Responsabilitatea și repararea prejudiciului

(1) Persoana care a suferit un prejudiciu rezultat dintr-o faptă prevăzută la art.256, 324-335¹ din Codul penal are dreptul în cadrul procesului la repararea prejudiciului material și/sau moral în conformitate cu prevederile Codului de procedură penală. În cazul în care persoana nu a solicitat intentarea acțiunii civile în cadrul procesului penal, repararea prejudiciului are loc conform prevederilor Codului civil. Dacă persoana a suferit un prejudiciu rezultat dintr-o faptă prevăzută la art.312-330¹ din Codul contravențional, autoritatea competentă este în drept, la cererea victimei, să dispună repararea prejudiciului cauzat prin contravenție în cazul în care nu există divergențe asupra întinderii lui.

(2) După repararea prejudiciului din contul bugetului respectiv, pîrîtul este obligat să intenteze acțiune de regres față de persoana vinovată în mărimea despăgubirii plătite. Persoana care a suferit un prejudiciu rezultat dintr-un act de corupție, asimilat corupției sau conex acestora comis de către subiecții stabiliți la art.5 lit.a) al prezentei legi este în drept să ceară despăgubiri din partea entității publice, agentul public al căreia a comis actul de corupție, asimilat corupției sau conex acestora.

(3) Ministerul justiției sau, după caz, procurorul vor înainta acțiuni de regres împotriva persoanei care a comis actul de corupție, asimilat corupției sau conex acestora dacă autoritățile despăgubitoare nu și-au onorat obligațiile sale.

Articolul 50. Agențiile anticorupție responsabile de investigarea actelor de corupție, actelor asimilate corupției și a actelor conexe acestora

(1) Agențiile anticorupție responsabile de investigarea actelor de corupție, actelor asimilate corupției și a actelor conexe acestora, conform competențelor stabilite, sînt investite cu următoarele atribuții:

- a) efectuarea măsurilor speciale de investigații;
- b) efectuarea urmăririi penale;
- c) aplicarea măsurilor procesuale de constrîngere, de siguranță și a altor măsuri de securitate;
- d) asigurarea confidențialității în procesul penal;
- e) aplicarea măsurilor de protecție de stat pentru asigurarea securității participanților la proces și a altor persoane, inclusiv a celor care aduc la cunoștință organelor competente sau superiorilor posibila săvîrșire a actelor de corupție, a actelor asimilate corupției, a actelor conexe acestora sau a faptelor coruptibile;
- f) aplicarea măsurilor de înlăturare a condițiilor care au contribuit la săvîrșirea infracțiunilor și altor încălcări ale legislației, întreprinderea acțiunilor de reparare a prejudiciului;
- g) exercitarea asistenței juridice internaționale.

(2) Atribuțiile prevăzute la alin.(1) sunt exercitate în măsura în care sînt conforme Constituției, Codului de procedură penală, legislației privind activitatea specială de investigații și a legilor speciale care le reglementează activitatea agențiilor anticorupție responsabile.

Capitolul VII.
DISPOZIȚII FINALE ȘI TRANZITORII

Articolul 51. Controlul asupra executării legii

Controlul asupra executării prezentei legi revine Centrului Național Anticorupție și Centrului Național de Integritate.

Articolul 52. Dispoziții finale și tranzitorii

(1) Prezenta lege intră în vigoare la 1 august 2016.

(2) Guvernul, în termen de 6 luni de la data publicării prezentei legi:

a) va prezenta Parlamentului propuneri privind aducerea legislației în vigoare în concordanță cu prezenta lege;

b) va aduce actele sale normative în concordanță cu prezenta lege;

c) va asigura elaborarea actelor normative necesare pentru aplicarea prezentei legi.

d) va asigura revizuirea de către entitățile publice centrale a actelor lor departamentale;

e) va întreprinde alte măsuri de punere în aplicare a prezentei legi, de studiere și de aplicare a acestora de către subiecții de drept.

(3) La data intrării în vigoare a prezentei legi se abrogă: Legea nr.90-XVI din 25.04.2008 cu privire la prevenirea și combaterea corupției, Monitorul Oficial nr.103-105/391 din 13.06.2008.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

NOTA INFORMATIVĂ cu privire la proiectul legii integrității

1. Cauzele care au condiționat elaborarea proiectului.

Necesitatea elaborării proiectului legii integrității derivă din importanța consolidării sistemului național de integritate și de luptă împotriva corupției. Aceste condiții rezultă din Programul de activitate al Guvernului Republicii Moldova 2016-2018, din Acordul de asociere Republica Moldova – Uniunea europeană, precum și din alte angajamente asumate de țara noastră pe plan internațional.

Prin ordinul directorului Centrului Național Anticorupție nr.107 din 28 iulie 2015 a fost constituit grupul de lucru pentru revizuirea cadrului legal național în domeniul prevenirii și combaterii corupției, care a avut ca sarcină și elaborarea unui proiect de lege care să cuprindă întregul spectru de măsuri de cultivare și de consolidare a integrității în sectorul public dar și a măsurilor de control și de sancționare a lipsei acesteia. În componența grupului au intrat reprezentanți de la Cancelaria de Stat, Curtea de Conturi, Ministerul Justiției, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Finanțelor, Ministerul Economiei, Ministerul Sănătății, Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Serviciul de Informații și Securitate, Camera de Comerț și Industrie, Procuratura Generală, Procuratura Anticorupție, reprezentanți ai organizațiilor societății civile, specializate în domeniul anticorupție, cum ar fi: Alianța Anticorupție, Transparency International Moldova, Centru de Analiză și Prevenire a Corupției, Centrul de Resurse pentru Drepturile Omului (CReDO).

2. Scopul și obiectivele proiectului

Scopul principal al proiectului constă în cultivarea integrității publice și a climatului zero toleranță la corupție în cadrul entităților publice din Republica Moldova prin creșterea încrederii societății în faptul că entitățile și agenții publici își îndeplinesc misiunea în conformitate cu interesul public, inclusiv în procesul de interacțiune cu sectorul privat, prin reglementarea măsurilor obligatorii de asigurare și consolidare a integrității instituționale și profesionale, prin încurajarea denunțării manifestărilor de corupție de către agenții publici, precum și asigurarea protecției lor împotriva răzbunărilor, identificarea și înlăturarea riscurilor de corupție în cadrul entităților publice, sancționarea agenților publici pentru manifestări de corupție, pe de o parte și a conducătorilor entităților publice pentru lipsa de integritate instituțională și profesională pe de altă parte.

3. Modul de reglementare a problemelor abordate în proiect de documentele strategice în vigoare și angajamentele asumate față de donatorii străini

Temeiurile care au stat la baza elaborării proiectului de lege:

1. *Obiectivele generale ale Strategiei Naționale Anticorupție pe anii 2011-2015*, aprobată prin Hotărârea Parlamentului nr.154 din 21 iulie 2011, care constau în transformarea corupției din activitate avantajoasă și puțin riscantă în activitate dezavantajoasă și foarte riscantă și în contribuirea la crearea climatului “zero toleranță” față de corupție. În acest sens, autoritățile abilitate ale statului trebuie să întreprindă acțiuni concrete de atingere a acestor obiective, în special ce vizează integritatea funcționarilor publici și demotivarea acestora de a săvârși acte de corupție.

2. *Agenda de Asociere dintre Uniunea Europeană și Republica Moldova*
Dialogul politic și reforma

- Continuarea reformării sectorului justiției, în particular asigurarea independenței, imparțialității, profesionalismului și eficienței instituțiilor judiciare, de urmărire penală, precum și de aplicare a legii, care ar trebui să fie libere de interferențe nejustificate politice sau de orice alt gen; intensificarea eforturilor de prevenire și combatere a corupției în toate formele și la toate nivelele acesteia.

Lupta împotriva corupției și reforma administrației publice

- Abordarea eforturilor de prevenire și combatere a corupției la toate nivelele societății, în special a corupției la nivel înalt, în particular cazuri care implică oficiali de nivel înalt sau daune la scară largă, și implementarea recomandărilor relevante ale Grupului de State ale Consiliului Europei împotriva Corupției (GRECO);
- Continuarea reformei administrației publice, în vederea dezvoltării unui serviciu public responsabil, eficient, transparent și profesionist;
- Implementarea unui sistem operațional și de încredere pentru transparența și verificarea averii și intereselor funcționarilor publici pentru a preveni și aborda chestiunea averii nejustificate și conflictului potențial de interese prin fortificarea rolului și capacității operaționale a Comisiei Naționale pentru Integritate.

3. *Programul legislativ de realizare a angajamentelor de transpunere asumate în cadrul Acordului de Asociere dintre Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte, pentru anii 2015–2016 - Elaborarea și aprobarea normelor de conduită și integritate în cadrul organelor de ocrotire a normelor de drept, Titlul II art. 4 măsura de implementare 22 din PNAAA.*

4. *Rezoluția miniștrilor de externe din statele membre ale Uniunii Europene au adoptat luni Republicii Moldova, 15.02.2016*

13 Concluzii:

- 4. Guvernul RM trebuie să prioritizeze reformele privind soluționarea politizării instituțiilor de stat, corupției sistemice, reformei administrației publice care intenționează consolidarea eficienței organelor regulatorii, transparenței și responsabilității în managementul finanțelor publice, precum și în elaborarea politicilor.

- 7. Consiliul este preocupat referitor la lipsa de independență în sistemul judiciar și în organele de drept. Se subliniază importanța implementării reformei care va asigura independența, eficiența, eficacitatea, transparența și responsabilitatea sistemului judiciar și a instituțiilor anticorupție. Reforma organelor procuraturii, precum și lupta împotriva corupției în sistemul judiciar trebuie să fie abordate ca subiecte prioritare, inclusiv prin angajarea și promovarea judecătorilor prin prisma principiilor de meritocrație și transparență.

5. *Foaia de parcurs privind agenda de reforme prioritare (până la 31 iulie 2016)*

Foaia de parcurs vine cu un răspuns dinamic și angajat la criza social-politică și economică curentă și nu substituie strategiile și politicile existente care vizează relațiile RM-UE. Scopul imediat al acesteia îl constituie stabilirea unui fundament instituțional și legislativ solid, precum și mobilizarea voinței politice necesare și a susținerii externe pentru reformele critice care trebuie întreprinse.

Buna Guvernare și Statul de Drept

Consolidarea stabilității, independenței și eficacității instituțiilor ce garantează principiile democrației și statului de drept prin:

Combaterea corupției

1.2. *Parlamentul va adopta setul de legi privind integritatea, inclusiv:*

- Legea cu privire la integritatea în sectorul public și a cadrului legislativ conex legii;
- Modificarea Legii nr.325 din 23.12.2013 privind testarea integrității profesionale;
- Elaborarea și aprobarea normelor de conduită și integritate în cadrul organelor de ocrotire a normelor de drept.

4. Elementele novatorii ale proiectului și rezultatele scontate

Proiectul în sine vine să sistematizeze și să înglobeze întregul spectru de măsuri anticorupție care se regăsesc într-un șir de legi speciale: Legea cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, Codul de conduită al funcționarului public, legile speciale ale entităților publice care conțin măsuri de integritate instituțională și profesională. Totodată proiectul vine să substituie Legea privind prevenirea și combaterea corupției nr.90/2008 care actualmente este depășită de vreme, nu corespunde cerințelor și rigorilor cadrului normativ în vigoare, care nu redă explicit ce constituie acte de corupție, acte conexe corupției și mai ales, fapte de comportament corupțional.

Capitolul I Dispoziții generale

În „Dispoziții generale” proiectul instituie domeniul de reglementare al legii, scopul acesteia, noțiunile utilizate, principiile de aplicare și subiecții legii.

Domeniul de reglementare costă în dezvoltarea integrității în sectorul public la nivel politic, instituțional și profesional, responsabilitățile entităților publice, ale agențiilor anticorupție și ale altor autorități competente pentru cultivarea integrității în sectorul public și sectorul privat și sancționarea lipsei de integritate în aceste sectoare.

Legea are drept *scop* cultivarea integrității publice și a climatului de toleranță zero la corupție în cadrul entităților publice din Republica Moldova.

Cît privește *noțiunile utilizate*, unele deja se regăsesc în alte legi speciale, dar în sensul legii integrității au fost utilizate noțiuni noi cum ar fi „integritatea politică”, „integritatea în sectorul privat”, „interes public”, „interes privat”, „favoritism” ș.a.

Astfel, „favoritismul” vine să substituie „protecționismul”. Acest termen este utilizat doar în legile anticorupție din Republica Moldova și Republica Tajikistan. În legea din Tajikistan, protecționismul este definit ca „furnizarea de beneficii care nu sunt prevăzute de lege în numirea în serviciul public, educație, cercetări și alte activități similare.” Literatura de specialitate, cît și reglementările internaționale, Recomandarea R(2000) 10 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind codurile de conduită pentru funcționarii publici, Ghidul Organizației pentru Cooperare Economică și Dezvoltare (OECD) pentru rezolvarea conflictului de interese în administrația publică, operează cu termenul de „favoritism”. Potrivit practicii internaționale sancționarea unei astfel de acțiuni se datorează favorizării pe nedrept a rudelor, prietenilor, partidelor politice, de către persoanele ce activează în serviciul public, fiind vinovați de clientelism, nepotism sau cronyism, în funcție de relația lor cu persoana beneficiară. Avînd în vedere că este extrem de dificil de a defini dimensiunea penală a acțiunilor săvîrșite în cazul „favoritismului”, considerăm oportun includerea acestuia în fapte de comportament corupțional, precum și stabilirea unei sancțiuni contravenționale.

Una din normele de conduită a funcționarilor publici, stabilite de Codul de conduită, este obligația acestora de a declara conflictul de interese. Deoarece favoritismul (care a substituit protecționismul) este o faptă de comportament corupțional, s-a propus o nouă prevedere care obligă funcționarul public să evite și să declare favoritismul ca faptă de comportament corupțional.

Se oferă o noțiune mai comprehensivă a „agentului public” în sensul Legii privind testarea integrității profesionale, astfel încît să fie evitate interpretările diferite/divergente ale acestei noțiuni. Se propune o abordare mai largă a noțiunii de corupție, necesitatea căreia este determinată de ajustarea noțiunii respective atît la prevederile Strategiei naționale anticorupție pe anii 2011-2015, aprobată prin Hotărîrea Parlamentului nr. 154 din 21.07.2011, cît și la prevederile Convenției Organizației Națiunilor Unite împotriva corupției, adoptată la New-York la 31 octombrie 2003, ratificată de Republica Moldova prin Legea nr. 158-XVI din 06.07.2007. Necesită a fi precizat că lărgirea exclusivă a noțiunii de corupție sau, dimpotrivă, restrîngerea nejustificată a acesteia sunt la fel de periculoase din punct de vedere social, pentru că atît în primul caz, cît și în cel de-al doilea, se produc aceleași consecințe negative. În prima ipoteză are loc o denaturare a conceptului și o lipsă de coerență a măsurilor, iar în cea de-a doua, are loc o concentrare ce lasă deoparte acte antisociale care ar trebui prevenite și sancționate. La moment noțiunea corupției este mai îngustă, neacoperind faptele de comportament corupțional.

De asemenea, în scopul asigurării unei corelații între termenii cu care operează legislația anticorupție, s-au introdus noțiunile de „integritatea politică”, „integritatea în sectorul privat”, „interes public”, „interes privat” ș.a.

Un alt aspect important este cel referitor la determinarea *subiecților* – cei care exercită drepturi, obligații și atribuții prevăzute de legea integrității.

Capitolul II Cultivarea integrității în sectorul public

Capitolul II e constituit din două secțiuni: climatul de integritate politică și climatul de integritate instituțională.

Climatul de integritate politică se cultivă prin asigurarea transparenței finanțării partidelor politice și a campaniilor electorale, eticii și integrității profesionale a persoanelor care dețin o funcție electivă sau o funcție exclusiv politică, iar responsabilitatea pentru cultivarea integrității politice aparține concurenților electorali, partidelor politice și persoanelor care dețin o funcție electivă sau o funcție exclusiv politică.

Actualmente partidele politice sunt considerate instituții ce promovează interese private și relații de clientelism, fiind departe de a fi în slujba cetățeanului și a interesului public. Lipsa de transparență în finanțarea partidelor politice, dependența excesivă de finanțare din surse private, lipsa controalelor de către organele statului privind partidele politice și aplicarea sancțiunilor pentru încălcări, lipsa unor norme de etică și integritate, sunt doar unele nereguli ce vizează partidele politice. De aceea, dedicarea în conținutul legii a unui compartiment aparte climatului de integritate politică, este mai mult decât necesar.

Menționăm că și Transparency International Moldova în „Sistemul Național de Integritate Moldova 2014” a recomandat sporirea transparenței finanțelor partidelor politice și campaniilor electorale, consolidarea mecanismului de supraveghere și control a capacităților, în acest sens, ale autorităților abilitate, astfel încât să se implementeze efectiv recomandările GRECO în runda a III-a de evaluare, precum și completarea Legii privind partidele politice cu reglementări ce ar viza integritatea partidelor (membrilor) și ar asigura o guvernare internă democratică eficientă.

Climatul de integritate instituțională se cultivă prin realizarea mai multor măsuri, căci în contextul implementării reformelor la nivel instituțional, una dintre direcțiile de acțiune vizează întărirea capacității autorităților și instituțiilor publice de a răspunde cerințelor de etică și integritate în funcția publică, inclusiv prin asigurarea unui cadru care să faciliteze creșterea gradului de asumare a responsabilității privind comportamentul în exercitarea funcției publice. Nu putem vorbi de eficacitate instituțională fără a lua în calcul elementele esențiale care fundamentează buna funcționare a oricărei entități publice – respectiv etica și integritatea la nivel instituțional – întrucât încălcarea normelor în această sferă afectează mecanismele de funcționare, relațiile și procedurile în interiorul entității, relațiile acesteia cu mediul extern, calitatea serviciilor și relația cu cetățenii, imaginea și prestigiul instituțional.

Potrivit proiectului, climatul de integritate instituțională se cultivă prin:

- a) angajarea și promovarea agenților publici în bază de merit și integritate profesională;
- b) respectarea regimului de incompatibilități, restricții în ierarhie și limitări a publicității;
- c) respectarea regimului declarării averilor și intereselor personale;
- d) respectarea regimului conflictelor de interese;
- e) evitarea favoritismului;
- f) respectarea regimului cadourilor;
- g) neadmiterea, denunțarea și tratarea influențelor necorespunzătoare;
- h) neadmiterea, denunțarea manifestărilor de corupție și protecția avertizorilor de integritate;
- i) intoleranța față de incidentele de integritate;
- j) asigurarea transparenței în procesul decizional;
- k) asigurarea accesului la informații de interes public;
- l) gestionarea transparentă și responsabilă a patrimoniului public, a finanțelor rambursabile și nerambursabile;
- m) asigurarea respectării normelor de etică și deontologie profesională;

n) respectarea regimului de restricții și limitări în legătură cu încetarea mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu și migrarea în sectorul privat al agenților publici (pantuflej).

Responsabilitatea pentru cultivarea integrității instituționale în cadrul entităților publice aparține conducătorului, fiecărui agent public din aceste entități și, după caz, organizațiilor comerciale care intenționează să angajeze și/sau încheie contracte comerciale.

Respectarea acestor măsuri va asigura dezvoltarea unui climat favorabil instituțional. Măsurile nu sunt noi. Dimpotrivă, ele reprezintă așteptările actuale ale cetățenilor și agenților publici. În plus, acestea sunt deja incluse, atât în mod explicit, cât și implicit, în legislația specială care reglementează activitatea diferitor categorii de entități și agenți publici.

Proiectul aduce o valoare adăugată prin faptul că stabilește măsurile de asigurare a integrității în mod concis și direct, ca urmare a unei lungi perioade de gândire și consultare. Măsurile de asigurare a integrității reprezintă o distilare la nivel înalt a standardelor de integritate pentru fiecare subiect implicat: agenți publici, concurenți electorali și persoanele lor de încredere, entitățile publice, entitățile publice superioare, conducătorii entităților publice, agențiile anticorupție, societatea civilă și mass-media ș.a. Ca atare, acestea reprezintă, de asemenea, un element esențial al culturii integrității în entitățile publice iar normele detaliate constituie o modalitate de a face aceste măsuri operaționale în situații concrete. Aceste măsuri există, de exemplu - angajarea și promovarea agenților publici prin concurs, respectarea regimului cadourilor, a incompatibilităților și restricțiilor, evitarea favoritismului, prevenirea și reglementarea conflictelor de interese ș.a. Proiectul nu vine să înlocuiască aceste măsuri, proiectul le înserează într-o lege-cadru, care poate fi numită - Cod al integrității.

Capitolul III Controlul integrității în sectorul public

Capitolul III prevede măsurile de control al integrității în sectorul public și este constituit din 5 secțiuni:

Controlul integrității asigurat în interiorul entității publice

Controlul integrității asigurat de Centrul Național Anticorupție

Controlul integrității asigurat de Centrul Național de Integritate

Controlul integrității asigurat de Serviciul de Informații și Securitate

Controlul integrității asigurat de către alte autorități competente.

Eficiența cultivării climatului de integritate instituțională este supusă verificărilor de către *conducătorii* entităților publice, a *agențiilor anticorupție responsabile*, a organizațiilor din *societatea civilă* și *mass-media*. Astfel, *conducătorul* entității publice este responsabil de evitarea riscurilor de corupție în procesul de elaborare a proiectelor de acte legislative, normative și departamentale (riscuri viitoare) și de managementul riscurilor de corupție (riscuri existente).

Centrul Național Anticorupție este responsabil de efectuarea expertizei anticorupție, evaluarea integrității instituționale, inclusiv testarea integrității profesionale și gestionarea cazierului de integritate profesională a agenților publici.

Centrul Național de Integritate este responsabil de controlul declarațiilor de averi și interese, controlul respectării regimului conflictelor de interese, controlul respectării regimului de incompatibilități, restricții și limitări.

Serviciul de Informații și Securitate este responsabil de verificarea titularilor și candidaților la funcții publice, testarea integrității profesionale a propriilor agenți publici și a celor din cadrul Centrului Național Anticorupție, precum și gestionarea cazierului de integritate profesională în privința acestora.

Societatea civilă și *mass-media* exercită măsuri de implicare civică și control public asupra tuturor domeniilor de interes public, în special prin: participarea în procesele decizionale ale entităților publice, asigurarea accesului la informații, prin solicitarea informațiilor oficiale deținute de entitățile publice și informarea corespunzătoare a societății cu privire la subiectele de interes public, întocmirea și publicarea articolelor, studiilor, analizelor, sondajelor, monitorizărilor, rapoartelor și a altor tipuri de informații despre fenomenul corupției, riscurile de corupție,

manifestările de corupție, incidentele de integritate din cadrul entităților publice, politicile naționale, sectoriale și instituționale de promovare a integrității în sectorul public.

Controlul executării prevederilor legislative în domenii importante climatului de integritate publică este exercitat de următoarele autorități competente:

- *Comisia Electorală Centrală* – în privința verificării finanțării partidelor politice și a campaniilor electorale;

- *Serviciul pentru Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor* – în privința monitorizării financiare a persoanelor expuse politic;

- *Cancelaria de Stat* – în privința verificării respectării politicilor de personal și a normelor de conduită în cadrul serviciului public, precum și de asigurare a transparenței în procesul decizional de către autoritățile publice centrale de specialitate;

- *Curtea de Conturi* – în privința auditului public extern asupra administrării patrimoniului public, a modului de formare, gestionare și utilizare a resurselor bugetului public național, inclusiv a celor alocate partidelor politice;

- *Ministerul Finanțelor* – în privința pregătirii și certificării auditorilor interni din cadrul entităților publice, precum și în privința monitorizării implementării standardelor de control financiar public intern;

- *Agencia Achiziții Publice* – în privința respectării regulilor de achiziții publice;

- *Inspekția Financiară* – în privința verificării activității economico-financiare a entităților publice, inclusiv prin investigații operative și analize documentare.

Capitolul IV. Consolidarea integrității în sectorul public

Capitolul IV conține măsurile de consolidare a integrității în sectorul public. În cazul în care agenții publici întâmpină dificultăți în implementarea măsurilor de asigurare a integrității politice sau instituționale, precum și de aplicare a măsurilor de control a integrității în sectorul public, conducătorii entităților publice vor realiza, după caz, desfășurarea instruirilor, a activităților de sensibilizare a agenților publici sau a cetățenilor, elaborarea și punerea în aplicare a ghidurilor, metodologiilor etc. și adoptarea și implementarea planurilor de integritate.

Capitolul V. Cultivarea integrității în sectorul privat

Capitolul V conține măsurile de asigurare a integrității sectorului privat în relațiile cu sectorul public. Potrivit proiectului, climatul de integritate a mediului de afaceri în relațiile cu sectorul public se cultivă prin: respectarea procedurilor de achiziții publice, respectarea limitărilor publicității ale agenților publici, respectarea restricțiilor și limitărilor foștilor agenți publici, respectarea normelor de etică a afacerilor, instituirea sistemelor de control intern, transparența acționariatului, fondatorilor, administratorilor și beneficiarilor efectivi ai organizațiilor comerciale și transparența afacerilor statului cu sectorul privat.

Cît privește responsabilitatea pentru cultivarea climatului de integritate a mediului de afaceri în relațiile cu sectorul public, aceasta aparține administrației organizațiilor comerciale iar nerealizarea acestor măsuri duce la compromiterea climatului de integritate în sectoarele public și privat, la apariția manifestărilor de corupție, afectarea interesului public și atrage răspunderea după caz penală, contravențională, disciplinară sau civilă, a organizațiilor comerciale și a administrației.

Un aspect important îl constituie elaborarea codurilor de etică în sectorul privat, care să conțină principii și reguli de conduită corectă în afaceri, deoarece etica în afaceri nu se rezumă doar la interesele unei societăți comerciale, ci și a partenerilor de afaceri, a consumatorilor, a societății în ansamblu. Acest subiect își găsește reflectare și în „Sistemul Național de Integritate Moldova 2014”, elaborat de Transparency International Moldova, care oferă sectorului privat un capitol aparte, iar unele din recomandările înaintate sunt:

- Elaborarea unui mecanism de aplicare a Codului de Guvernare Corporativă în societățile pe acțiuni;

- Elaborarea unui model de Cod de etică pentru întreprinderile mici și mijlocii și recomandarea acestuia spre aplicare;

- Încurajarea participării oamenilor de afaceri la monitorizarea politicilor anticorupție, inclusiv în cadrul Consiliului civil de pe lângă Centrul Național Anticorupție.

Din experiența internațională aducem mai multe exemple în ceea ce privește implementarea măsurilor de integritate, inclusiv a codurilor de etică în mediul de afaceri:

1. Codul austriac de guvernare corporativă, deși lansat ca măsuri voluntare de auto-reglementare a societăților pe acțiuni, a devenit o parte indispensabilă a sistemului austriac de administrare corporativă și este considerat de investitori, precum și de către emitenți, ca un instrument eficient pentru consolidarea încrederii, ca un punct de reper pentru o bună guvernare corporativă și control corporativ pe piața de control austriacă.

2. Cazul Royal Dutch Shell. Fiind una dintre cele mai mari societăți energetice din lume, Royal Dutch Shell, a conceput sisteme bine dezvoltate pentru a reduce riscurile de corupție, luare de mită și fraudă. Etica sa și programul de integritate se bazează pe Principiile Generale de Afaceri Shell, care au fost introduse în 1976, principii care stabilesc angajamente clare cu privire la integritatea afacerilor, concurența loială și respectarea legislației se regăsesc într-un Cod de conduită scris. Cea mai recentă versiune a codului a intrat în vigoare în 2010 și oferă îndrumări tuturor angajaților pentru a evalua dacă un anumit comportament este permis într-un context de afaceri sau nu și stabilește responsabilitatea individuală a angajatului...

3. Conglomeratul industrial german Siemens AG în sistemul său de conformare are trei piloni: Prevenire, Depistare și Ripostă. În 2009 compania a republicat o versiune nouă actualizată a Codului de conduită în afaceri, cu scopul de a sublinia cadrul etic și juridic în care societatea vrea să funcționeze. Acesta este proiectat pentru a preveni, depista și răspunde cât mai devreme posibil practicilor frauduloase în cadrul companiei, iar managerul este persoana responsabilă pentru crearea unei „culturi a integrității” în rândul angajaților, în același timp, acordându-le cât mai multă responsabilitate individuală.

4. Marea Britanie – Bribery Act 2010. Bribery Act 2010 – instigă sectorul privat să ia măsuri pentru a limita, a preveni și a sancționa prin intermediul dreptului penal. Acest cod incriminează corupția activă și pasivă și extinde competența instanțelor din Anglia, Țara Galilor, Irlanda de nord și Scoția pentru a avea competențe asupra mitei date sau luate în străinătate.

Capitolul VI. Sancționarea lipsei integrității în sectoarele public și privat

Capitolul VI conține sancționarea lipsei integrității atât în sectorul public cât și în sectorul privat. De asemenea, se stabilesc entitățile publice cărora le revine responsabilitatea pentru constatarea și examinarea manifestărilor de corupție: Procuratura Anticorupție, Centrul Național Anticorupție, Centrul Național de Integritate și organele Ministerului Afacerilor Interne, în conformitate cu prevederile Codului de procedură penală și ale Codului contravențional.

Un aspect foarte important îl constituie sistematizarea actelor de corupție, actelor asimilate corupției și a faptelor de comportament corupțional. Actualmente acestea se regăsesc în Legea nr.90/2008 însă nu sunt definite clar iar unele din ele sînt depășite de vreme.

Astfel, potrivit proiectului, faptele coruptibile constituie contravenții și abateri disciplinare. Contravenții sunt încălcarea regulilor de depunere a declarației de avere și interese personale, nedeclararea sau nesoluționarea conflictului de interese, refuzul de conformare deciziei de soluționare a conflictului de interese, încălcarea regulilor de inițiere și desfășurare a procedurilor de achiziții publice, tănuirea unui act de corupție ori a unui act asimilat corupției sau neluarea măsurilor de rigoare și neasigurarea măsurilor de protecție a funcționarului public. Abateri disciplinare sunt faptele coruptibile ce se referă la toate celelalte tipuri de încălcări a obligațiilor stabilite pentru agenții publici și conducătorii entităților publice prevăzute de proiect, cât și de legile care conțin reglementări ce se referă la climatul de integritate instituțională.

Înlăturarea consecințelor actelor de corupție și repararea prejudiciului este un alt aspect important al proiectului. În acest sens, persoana care a suferit un prejudiciu rezultat dintr-o faptă prevăzută la art.256, 324-335¹ din Codul penal are dreptul în cadrul procesului la repararea prejudiciului material și/sau moral în conformitate cu prevederile Codului de procedură penală. În cazul în care persoana nu a solicitat intentarea acțiunii civile în cadrul procesului penal, repararea

prejudiciului are loc conform prevederilor Codului civil. Dacă persoana a suferit un prejudiciu rezultat dintr-o faptă prevăzută la art.312-330¹ din Codul contravențional, autoritatea competentă este în drept, la cererea victimei, să dispună repararea prejudiciului cauzat prin contravenție în cazul în care nu există divergențe asupra întinderii lui. Persoana care a suferit un prejudiciu rezultat dintr-un act de corupție, asimilat corupției sau conex acestora comis de către subiecții stabiliți la art.5 lit.a) din proiect, sunt în drept să ceară despăgubiri din partea entității publice, agentul public al căreia a comis actul de corupție, asimilat corupției sau conex acestora.

Sunt prevăzute și atribuțiile agențiilor anticorupție responsabile de investigarea actelor de corupție, actelor asimilate corupției și a actelor conexe acestora, conform competențelor stabilite.

5. Impactul proiectului asupra prevenirii și combaterii corupției

Proiectul va avea un impact semnificativ asupra prevenirii și combaterii corupției deoarece conducătorii entităților publice vor crea, dezvolta și menține climatul de integritate instituțională, persoanele care dețin o funcție electivă sau o funcție exclusiv politică vor contribui la cultivarea climatului de integritate politică, de elaborare și respectare a normelor etice, agenții publici vor respecta măsurile de integritate profesională stabilite în prezentul proiect de lege dar și în alte legi speciale ce reglementează norme de etică și de conduită a acestora, agențiile anticorupție și alte entități responsabile vor efectua măsuri de control al integrității în sectorul public dar și de aplicare a sancțiunilor în cazul lipsei acestora.

6. Impactul proiectului asupra mediului de afaceri și dezvoltarea acestuia

Proiectul va avea un impact favorabil și asupra mediului de afaceri, deoarece capitolul V din proiect stabilește măsuri concrete de asigurare a integrității în sectorul privat, ceea ce va contribui la dezvoltarea unui mediu de afaceri pe principii de conduită integră și procese manageriale corecte.

7. Modul de incorporare a proiectului în sistemul actelor normative în vigoare, actele normative care trebuie elaborate sau modificate după adoptare

Proiectul legii integrității reprezintă o lege-cadru care vine să compileze mai multe norme de etică și conduită profesională care se regăsesc într-un șir de acte legislative, să înlocuiască Legea nr.90/2008 privind prevenirea și combaterea corupției dar și să facă o claritate în responsabilitatea fiecărui subiect în parte ce ține de integritatea politică, instituțională, profesională în sectorul public dar și norme care să instituie crearea și respectarea climatului de integritate în sectorul privat. Astfel, adoptarea și implementarea acestui proiect de lege, va presupune implicit racordarea și corelarea cadrului normativ în vigoare la prevederile acestuia.

8. Nivelul de compatibilitate a proiectului cu legislația UE

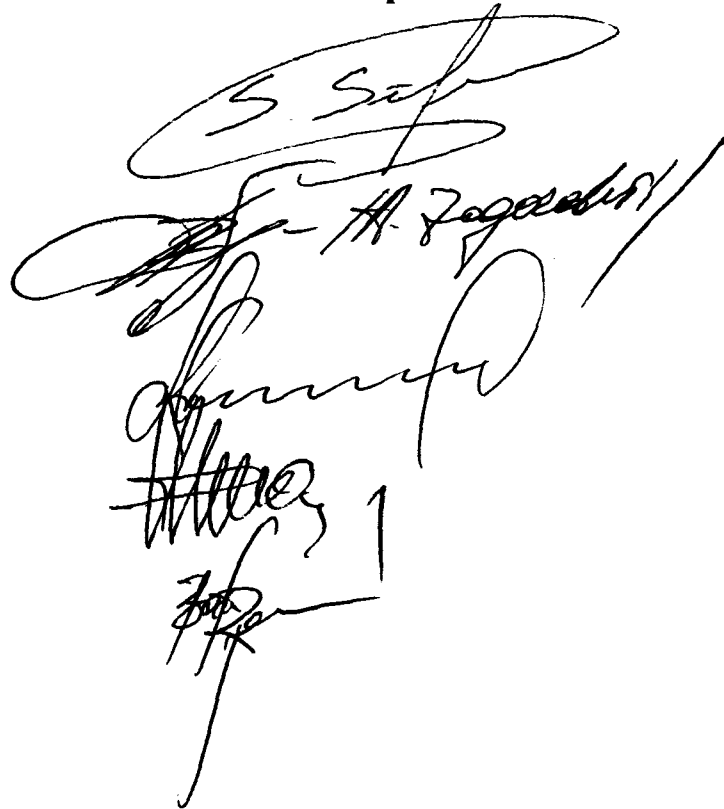
Politicile anticorupție ocupă o poziție cheie pe agenda politică a majorității statelor UE, iar cultivarea, consolidarea și respectarea măsurilor de integritate sunt și rămân a fi o prioritate. Bunele practici internaționale atrag o atenție sporită transparenței în achizițiile publice și finanțarea partidelor politice, declarării și soluționării conflictelor de interese, restricțiilor, incompatibilităților și cadourilor iar recrutarea și promovarea agenților publici să fie organizată după principiile meritocrației și profesionalismului înalt.

La elaborarea proiectului s-a ținut cont de recomandările GRECO pentru Republica Moldova, de prevederile Convenției ONU împotriva corupției. De asemenea, OSCE, OCDE, UNDDC și alte organisme internaționale consideră măsurile de integritate instituțională și profesională ca instrumente foarte eficiente contra corupției, iar Strategia "Europa 2020" pune accentual pe buna guvernare, statul de drept și ținerea sub control a corupției.

9. Cuantumul mijloacelor bugetare necesare pentru implementarea proiectului

Implementarea prevederilor proiectului nu va necesita careva cheltuieli suplimentare, altele decît cele prevăzute din bugetul de stat, deoarece nu vor fi necesare instituirea unor noi entități, majorarea numărului de agenți publici sau procurări de echipament. Proiectul doar instituie competențe clare pentru toți subiecții , prevăzuți în art.5 al proiectului de lege.

Deputat în Parlament

Handwritten signatures of several individuals, including one that appears to be 'S. Ștef' and another that appears to be 'A. Zegreanu'.